

Excursieverslagen website 2013

Vogelexcursie Oostvaardersplassen 22 december 2013

Met dertien belangstellenden startten we om ongeveer twee uur de excursie bij het bezoekerscentrum om te kijken of het bijzondere natuurgebied voldoet aan de verwachtingen die in de film "De nieuwe wildernis" worden gewekt. Wat betreft de grote karpers die we in het begin bij een brugje zagen werden we niet teleurgesteld. Hoewel de weersvoorspellingen aanvankelijk wel redelijk waren, werden we bij de tocht naar de schuil(!)hut de Zeearend overvallen door een geweldige regenbui. Vanuit deze vogelhut was door de hevige regen in het begin niet veel te zien. Door de weersverbetering vanaf drie uur werden de grote kudden van vele honderden koniksparden, honderden heckrunderen en grote groepen edelherten langzaam zichtbaar. Ook waren grote aantallen watervogels te zien. Soorten als bergeenden, grote zaagbekken, pijlstaarten en massa's brandganzen konden door de natte ramen wel gezien worden; ook grote groepen goudplevieren vlogen rond. Op korte afstand stond een grote zilverreiger. Wat heel duidelijk was, is de enorme vernieling van bomen door bastvraat van de duizenden grote dieren in de winter. In de Stentor van 13 december jl. wordt dan ook gewezen op de enorme achteruitgang van broedvogels die afhankelijk zijn van bomen en struiken (SOVON tellingen 1997 en 2012). Tussen de vernielde bomen is ook geen ontwikkeling van jong groen meer mogelijk. Zo heeft de groei van het aantal grote grazers negatieve gevolgen voor een aantal broedvogels.

Nadat de weersverbetering had doorgezet, de zon kwam zowaar tevoorschijn, liepen wij terug langs het kanaal. Direct werden waargenomen roofvogels als torenvalk, slechtvalk, blauwe kiekendief en ruigpootbuizerd. Door het veel betere weer gingen deze vogels ook weer op jacht. Omdat we ook nog even vanaf de zogenaamde Praambult naar het gebied wilden kijken verlieten we de Oostvaardersplassen om ongeveer half vier. Langs de verkeersweg zagen we een groot aantal auto's staan met vogelaars met kijkers en telescopen. Zij gaven aan dat naar een klapekster werd gekeken. Ook ons lukte het deze bijzondere vogel duidelijk waar te nemen. Om vier uur stonden we in harde en koude wind op de Praambult naar de grote groepen grazers te kijken. Voor vogels was het inmiddels al wel wat te donker geworden; deze excursie werd daar dan ook afgesloten. Samenvattend kan gesteld worden dat de Oostvaardersplassen een nieuwe en bijzondere wildernis in Nederland is, maar dat de toch beperkte oppervlakte allerlei consequenties heeft bij een onbeperkte natuurontwikkeling.

Hans Fondse

.....overvallen door een geweldige regenbui..... en daarna massa's brandganzen..... (foto's: Tjalling van der Meer)

Bekenwandeling, donderdag 12 december 2013

Goeie waterdichte schoenen, dat was in ieder geval noodzakelijk tijdens de Bekenwandeling. De groep wandelaars onder begeleiding van Tjalling is goed voorbereid. Naast de goede kleding zijn fototoestellen, kijkers en proviand natuurlijk ook aanwezig. Het is echt drassig en tot onze verassing staan de koeien nog steeds buiten, met als gevolg dat we niet alleen moeten oppassen voor de grote hoeveelheid water, maar de koeienvlaaien zijn ook talrijk. De nieuwe maatregel van de staatssecretaris Dijkzema van meer koeien wordt besproken. Als gevolg van Europese regelgeving van het afschaffen van melkquota. Welke consequenties zal dat hebben. De koeien zijn minstens zo nieuwsgierig als wij! En wandelen deels met ons mee.

De wandeling gaat langs en over de beken, die vooral worden gevoed door -vanuit het Veluwemassief stromend- grondwater. De namen van de beken zijn bijzonder en herinneren onder andere aan de buurtschappen. Waaronder de Vreebeek, de Kruisbeek, Viermudderbeek en de belangrijkste, de Nodbeek, die geldt als een beek met hoge ecologische waarde. Het landschap is open, omringd door de houtsingels om zich te beschermen tegen wind en duidelijk te maken waar de grenzen liggen. Juist die openheid zorgt voor prachtige vergezichten. En juist vandaag schijnt de zon, de hemel is stralend blauw met wat sluierwolken. Grote groepen ganzen vliegen in de verte op en zorgen voor een prachtig vergezicht boven het Veluwemeer.

Wandelend, pratend en kijkend lopen we door dit prachtige oude landschap, dat is opengesteld en voor een deel weer in oude luister is hersteld. We besluiten de hele wandeling uit te lopen. De Harderwijkerweg wordt overgestoken en we komen echt in een andere wereld. Meteen de paddenstoelen langs de kant, een grote groep nevelzwammen en knolparasolzwammen. Het landschap is glooiend, eiken en dennenbos. Aangelegd om de boeren te beschermen tegen het zand! De schadeweg van de storm is zichtbaar. Het bosven, dat in de volksmond 't Vievertje wordt genoemd, is een mooi verstild plekje. En zo wandelen we terug naar de plaats waar we begonnen zijn.

Wandelen is meer dan lopen. Wandelen is ervaren, voelen, de natte grond onder je voeten, de zon op je gezicht. Wandelen is gebruik maken van je zintuigen, ruiken, zien en horen. Tjalling heeft ons meegenomen op deze ervaringstocht en het was zeer de moeite waard.

Sieby Dooyewaard-Dijkstra

Tussen koeien door en beken met namen die herinneren aan buurtschappen (foto's: Sieby Dooyewaard-Dijkstra)

Klapeksterexcursie Stille Kern 23 november 2013

De Stille Kern. Wel eens van gehoord, maar ik was er nog nooit geweest laat staan dat ik wist waar je het gebied moest zoeken. Op een hele andere plaats dan gedacht, namelijk niet zo ver van de brug van Nijkerk in de polder. Dat was vast ook voor anderen van de 16 deelnemers het geval, maar Nico had bij het vertrek in Ermelo voor iedere auto een mooi kaartje hoe we er moesten komen. De Stille Kern maakt deel uit van het Oostvaarderswold en het was tot niet zo heel lang geleden nog de bedoeling dat er een aansluiting van dit gebied zou worden gemaakt met de Oostvaardersplassen om onder andere de edelherten uit de Oostvaardersplassen meer ruimte te geven. Het is er niet van gekomen door de bezuinigingsdriften op natuur van de afgelopen jaren, waarbij ene mijnheer Bleker dit verbindingsplan al snel afschoot door de oorspronkelijk toezegging van een Haagse bijdrage hieraan in te trekken.

Het gebied op zich viel niet tegen, maar dan bedoel ik werkelijk de kern. Een ruig en open gebied met mooie waterpartijen. In het open gebied veel stekeldragende hondsroos en om stekeldragende struiken gaat het wanneer je op zoek bent naar de klapekster. Waarom? Dat ga ik niet verklappen want Paul van der Poel gaat het ons op **22 januari 2014** allemaal in Het Pakhuis in Ermelo haarfijn vertellen tijdens een klapeksterlezing.

.....een mooie witte stip in de bomenrij op 200 meter (foto's: Tjalling van der Meer en Jan Nijendijk)

De struiken werden stuk voor stuk af gezocht maar geen klapekster. Klapeksters zijn heel slim, maar ondanks het soms eksterachtige geluid horen ze niet tot dezelfde familie als de ons bekende slimme ekster. Nico leerde de aanwezigen dat je bij de klapekster altijd achterom moet kijken. We hadden ons er eigenlijk al mee verzoend: geen klapekster vanmiddag tot..... zo'n tweehonderd meter verder achterom werd gekeken en jawel: een mooie witte stip in de bomenrij helemaal aan de zijkant van de open ruimte. Hoe één vogel ons allemaal om de tuin kan leiden want we waren natuurlijk al lang opgemerkt. Nico had de telescoop bij zich zodat we allemaal de klapekster in zijn fraaie verenkleed mooi konden bewonderen. Verder was het wat stilletjes in

het gebied. Door de aanwezige bessenstruiken waren er wel aardig wat lijsterachtigen zoals koperwiek, kramsvogel en merel en werd af en toe een buizerd opgemerkt.

Het was er ook behoorlijk nat. We baanden ons vervolgens een weg naar de heuvel vanwaar je een mooi uitzicht hebt over het gebied. Onderweg vlogen nog een paar watersnippen op en was een vrouwtje torenvalk op jacht. Aan de bosrand hield zich een groep Koninckspaarden op. Daarna weer terug over het brede puinpad. De kern is prachtig maar de weg ernaar toe gaat over een heel breed ontsierend puinpad, waarvan je je afvraagt of het niet wat smaller kan. De aanwezigheid ervan zal wel een reden hebben. Maar wandelen over niet gebaande paden door de kern maakt alles weer goed.

Op weg hier naar toe vonden we langs dit pad wel leuke paddenstoelensorten zoals fluweelpootje, wimperzwam en witte kluifzwam.

Al met al een leuke excursie. Nico bedankt! I s het herhalen waard in een ander jaargetijde. Uit betrouwbare bron: in juni is er kans op de wielewaal!

Tjalling van der Meer

Uitzicht vanaf de heuvel en fluweelpootje (foto's: Ellen van der Meer)

Werkochtend landschapsbeheer Landgoed Oldenaller 16 november 2013

Op deze wat mistige ochtend gingen we wilgen knotten op Landgoed Oldenaller van Natuurmonumenten. Niet op de Tintelersteeg zoals vorig jaar maar op de Allermolensteeg. Hier stond een rij wilgen met elzen er tussen. Een gedeelte van deze wilgen was al eens gedaan en daar moesten alleen de dikke takken uitgezaagd worden. De rest van de wilgen had alleen dikke takken en die moesten helemaal kaal. Van de elzen die er tussen stonden werden knotelzen gemaakt. Dit betekent de elzen op 1.50 meter afzagen waardoor deze op dit punt weer gaan uitlopen. Zo ontstaan alle knotbomen. Op de plek waar je de boom afzaagt lopen de slapende knoppen uit en ontstaan er takken. Deze haal je er na een aantal jaren af. Dit materiaal werd vroeger voor allerlei doeleinden gebruikt. Nu gebeurt dat niet meer en worden de wilgen geknot voor het behoud van dit typische Hollandse landschapselement. Ook heeft de knotwilg een grote waarde voor de natuur. Er broeden allerlei vogels in de knotwilg zoals de steenuil en de wilg vormt bescherming voor allerlei dieren. Maar niet alleen wilgen en elzen kun je knotten, maar ook essen. De eiken in de eikenhakhoutbossen op de Veluwe zijn ook als het ware knotbomen. Zo zijn er veel soorten bomen die men vroeger knotte voor allerlei doeleinden. Vaak deed men dat in de winter omdat er dan weinig werk was en het hout van de knotbomen nog wat geld opleverde om de winter door te komen. Na de uitleg ging iedereen aan de slag. Er werd geknipt en gezaagd en een ander versleepte de takken en legde die op hopen. Deze hopen zouden later versnipperd worden en de snippers worden gebruikt om de verwarmingsinstallatie te laten draaien op Landhuis Oud Groevenbeek. In de pauze kwam Cor Jansen, de beheerder van Natuurmonumenten, ons trakteren op cake. Hij vertelde wat over zijn werk als beheerder van Landgoed Oldenaller. Dit jaar is de slotgracht rond het kasteel schoongemaakt en van een nieuwe leemlaag voorzien. Een

enorme klus die nu bijna klaar is. Ook is er een klompenpad aangelegd dat deels over het landgoed loopt en is de schaapskooi aan de Hoge Steeg opgeknapt. Deze dient nu als stopplaats voor wandelaars en fietsers. Je kunt er binnen uitrusten en drinken uit de automaat halen. Na de pauze hebben we de laatste wilgen geknot en kon iedereen weer terugkijken op mooie klus.
Michiel de Vries

Wilgen knotten op de Arlermolensteeg (foto's: Michiel de Vries)

Paddenstoelenexcursie Speulder-/Sprielderbos 9 november 2013

We troffen het. Zowel met de hoeveelheid paddenstoelen als met het weer! Na een regenachtige week was deze zaterdag een mooie, vriendelijke herfst dag. Een bos vol mooie herfstkleuren en een zonnetje erbij!

Met ongeveer 12 personen hebben we het Speulderbos ter hoogte van Houtdorp verkend. Al na enkele meters was het wel duidelijk; wat veel verschillende soorten paddenstoelen! paarse knoopzwam, waaiertje, en 2 soorten korstzwammen: de waaierkorstzwam en de gele korstzwam. De 2 laatste verschillen van elkaar bij de aanhechting aan de boomstam.

Verder een greep uit de circa 70 (!) soorten: spekzwoerdzwam, dakloze huiszwam, groene schelpzwam, doolhofzwam, oranje aderszwam, ruig elfenbankje, en voor mij als hoogtepunt: de vermiljoenhoutzwam. Natuurlijk nog een leuke vogelwaarneming: een paar kruisbekken en een keep.

Ik heb genoten en tevens veel bijgeleerd! Dank aan Annemarie Kooistra en Dick Dooyewaard.

Petra de Vries

Verder een greep uit de circa 70 (!) soorten: spekzwoerdzwam,..... (foto's: Dick Dooyewaard)

Werkochtend landschapsbeheer Beekhuizerzand 26 oktober 2013

Deze ochtend hadden de mensen uit Harderwijk het gemakkelijk want we hadden een klus op het Beekhuizerzand voor de gemeente Harderwijk. De klus van deze ochtend was een heideveldje schoonmaken van vooral opslag van berken. Zo'n drie jaar geleden waren we hier ook al bezig geweest en was het helemaal schoon en zonder opslag. Nu stond het weer helemaal vol met jonge berkjes. Ook stond er een aantal grote berken die voor de vele opslag zorgden. Deze moesten ook omgezaagd worden. Dit was een mooie klus voor een van de gediplomeerde zagers om weer wat praktijkervaring op te doen. Voor de rest was het knippen en zagen van de opslag. Het snoeiafval moest aan de rand van het bos op hopen worden gelegd en het hout van de omgezaagde bomen mocht mee naar huis genomen worden. De bosbeheerder Roel Jansen van de gemeente Harderwijk wil de heide weer laten terugkomen rond het Beekhuizerzand. Een aantal jaren geleden is daarom het bos langs het Beekhuizerzand uitgedund en je ziet ook de heide weer toenemen.

Ook hebben er dit jaar nachtzwaluwen gebroed rond het Beekhuizerzand. Er waren tot dit jaar nog geen broedparen van deze zeldzame vogel geweest. Om er voor te zorgen dat het gebied open blijft lopen er kuddes schapen in het gebied. Toen wij het heideveldje weer van opslag hadden ontdaan gingen de schapen erin om het kleine opslag op te eten.

Op het heideveld groeit ook kraaiheide. Dit is eigenlijk geen heide maar een dwergstruikje dat op de Noord-Veluwe zijn zuidelijke grens bereikt. Het is een groenblijvend struikje dat hele plakken kan vormen. De bloei valt niet zo op maar de bessen wel want die zijn glanzend zwart als een kraai. Deze bessen worden gegeten door vogels en zoogdieren.

Kortom een leuke klus voor ons omdat je ziet dat de natuurwaarde in het gebied weer toe neemt. Voor de pauze was er al een heel stuk schoongemaakt en toen Roel Jansen ons in de pauze trakteerde op iets lekkers ging dat er goed in. Na de pauze hebben we de klus afgemaakt en konden we tevreden naar huis. Later in de week kreeg Jan de Jager van Roel nog een bedankje per mail.

Michiel de Vries

Het was knippen en zagen van de opslag en.....kraaiheide (foto's: Michiel de Vries)

Vogelexcursie kustgebied van het Veluwemeer (Harderwijk-Elburg) 26 oktober 2013

Hoewel het aantal afdelingsactiviteiten op deze dag maar liefst drie bedroeg (vogelexcursie, landschapsbeheer en nacht van de nacht) waren we toch mooi met zeven enthousiaste vogelaars. Van de oostkust van het Veluwemeer hebben we op vier plaatsen aandacht besteed aan vogeltrek en aan watervogels. Het was bijzonder mooi weer, met bovendien een krachtige zuidwesten wind. Deze windrichting is erg geschikt om vogeltrek waar te nemen omdat kleine vogels dan regelmatig in de bosjes moeten rusten. Voortdurend zagen en hoorden we groepjes veldleeuweriken, graspiepers en koperwieken die kennelijk nog geen behoefte hadden aan

uitrusten van de trek. Bij stormachtig weer is dit vaak wel het geval. De eerst stop bij het Veluwemeer was de camping bij Hoophuizen. Voor de kust waren de gebruikelijke vogels als aalscholvers, knobbelzwanen en zilvermeeuwen goed te zien. Verder vlogen voortdurend grote groepen kolganzen over.

Vervolgens gingen we naar de strandwallen bij de Oude Pol. Hier zagen we, prachtig zonnig, beschenen, groepen putters. Op het meer waren hier wat meer soorten eenden zoals bijvoorbeeld bergeenden, smienten en pijlstaarten te zien.

De volgende stop was het vogelscherm bij Polsmaten. Het kustgebied was bevolkt met honderden zwanen, knobbel- en kleine zwanen en ook zeer veel Kieviten en goudplevieren. Ook was een groepje watersnippen (mede dankzij een telescoop) prachtig in de zon te zien. Soms vlogen ook groepen watersnippen recht over.

Tenslotte werd gestopt bij het vogelscherm bij de restanten van de St. Ludgeruskerk bij (Oud)Doornspijk. Naast de watervogels die wij eerder hadden waargenomen zagen we hier een tiental flamingo's en een casarca. Voor verschillende van ons was het de eerste keer dat deze (exotische) gans/eend gezien werd. Omdat er nog wat tijd tot twaalf uur restte liepen we ook een stukje van het oude dijkje door de polder richting Doornspijk. Hier zagen we op de weilanden honderden Kieviten en goudplevieren. Deze vogels werden steeds opgejaagd door overvliegende kraaien. Zoveel goudplevieren moet vroeger een Friese wilsterflapper zeker goed gedaan hebben. Om twaalf uur hebben we deze succesvolle halve dagexcursie beëindigd.

Hans Fondse

.....en ook zeer veel goudplevieren (foto's: Dick Dooyewaard en Tjalling van der Meer)

Wandeling Knarbos 20 oktober 2013

Met 14 mensen reden we naar de Flevopolder voor een wandeling in het Knarbos. Dit is een gevarieerd bos met veel populieren, beuken, eiken en een diversiteit aan struiken. We ontdekten zelfs een mispel en een perenboom. De bospercelen worden afgewisseld met grote open stukken grasland en zelfs een groot veld vol met kaardenbollen. Ook is er midden in het bos een open zandig terrein met een ondiepe plas waar veenvorming op gang komt.

We hoopten veel vogels te zien die zich nu groeperen voor de trek, maar daar zagen we weinig van. Er waren een paar staartmezen, een blauwe reiger, een gaai en een grote bonte specht (in totaal maar 10 vogelsoorten).

Al wandelend vonden we wel veel soorten paddenstoelen, en daar werd uitgebreid bij stilgestaan. Dick Dooyewaard en Nico Hoogteyling, beiden vogelaar, weten ook het nodige van zwammen. We zagen wasplaten, bleke nestzwammetjes met eitjes (peridiolen), houtknotszwammen, een peksteel, zadelzwammen, verse judasoren op vlier, en nog veel meer schimmels. Er stonden zelfs platte tonderzwammen met tepelgallen! Daar had ik nog nooit van gehoord.

Omdat we zoveel verschillende paddenstoelen vonden (ook slakken, spinnen en lieveheersbeestjes werden op naam gebracht) was er te weinig tijd om de hele gele-paaltjesroute te lopen. Daarom

besloot Nico de route in te korten zodat we om ongeveer 17 uur weer thuis waren. Het was een zondagmiddagwandeling met een aangename temperatuur en prettig gezelschap. Nico en Dick bedankt.

Ati Vijge

We vonden wel veel soorten paddenstoelen, waaronder houtknotszwammen en bleke nestzwammen (foto's: Ati Vijge)

Speuren naar sporen 13 oktober 2013

Na geruime tijd wikken en wegen heeft het initiatief van *Regina Vlijm*, KNNV afdeling Apeldoorn, handen en voeten gekregen: de oprichting van een zoogdierwerkgroep. De locatie voor deze eerste excursie betrof de *Ermelose heide* en aangrenzend bos waarvoor een 20-tal deelnemers zich op zondagochtend al om 8 uur had verzameld op de parkeerplaats bij schaapskooi Schapedrift. Zij verwelkomde iedereen en sprak haar waardering uit voor de aanwezigen die, ondanks het weertype, zo vroeg op de zondagmorgen hun deelname aan deze excursie niet lieten voorbijgaan.

Harm Werners, KNNV afd. Noordwest-Veluwe, is sinds het begin van de oprichting van de werkgroep nauw betrokken en actief om deze invulling te geven. Hij is als doorgewinterd en actief KNNV-lid een bekende en gewaardeerde natuurliefhebber. Voor de professionele begeleiding was *Jeroen Klunder* uitgenodigd. Hij is boswachter in opleiding en is stagiair bij Kroondomein Het Loo en Het Geldersch Landschap. Voor deze excursie was zijn expertise bij uitstek geschikt. Hij was graag bereid om ons meer over zoogdieren in het veld te vertellen, met name wanneer zij niet zichtbaar aanwezig zijn maar wel in een gebied voorkomen hetgeen aan de hand van achtergelaten sporen te ontdekken is.

We zijn nu dus weer een ervaring rijker. Onder een loodgrijs wolkendek, waaruit de regen gestaag naar beneden kwam, verzamelden de deelnemers zich voor de 1e excursie van de Zoogdierwerkgroep bij de schaapskooi Schapedrift te Ermelo. Graag willen we het resultaat met jullie delen. Vanwege het grote aantal deelnemers zijn twee groepen op pad gegaan, één met Jeroen en Harm en de andere met Regina. De samenstelling van de groepen was zeer divers en de jeugd ontbrak ook niet. De jongste deelnemer was 11 en daarboven diverse dertigplussers. Naast leden van de KNNV gewest IJsselstreek was het IVN afd. Deventer met enkele mensen vertegenwoordigd, wat weer een opening voor nieuwe samenwerking biedt. Enkele leden van beide organisaties hadden introducés meegenomen.

Enfin, op pad dan maar. Op de heide troffen we direct kenmerken van het voorkomen van zoogdieren aan. Wroetsporen van het wild zwijn, uitwerpselen van het konijn en als instinker de vele prenten van de schapen die dagelijks het terrein begrazen. Vaak worden deze prenten verward met die van de ree (het ree zoals in jagerstermen). De gevonden prenten van de ree lieten goed zien in welk tempo hij had gelopen, achtervoet in de prent van de voorvoet als drafttempo en een duidelijk stapspoor waarbij de onderlinge afstand van de prenten vrijwel gelijk is en dus elke poot een eigen afdruk heeft.

Een verlaten vossenbouw werd bevolkt door een konijn dat tevens een eigen in-/uitgang had

gegraven. De vossenbouw onderscheidt zich van de dassenburcht door een kleinere diameter gang en bovendien slechts 1 of 2 in-/uitgangen. Een dassenburcht kan tientallen in-/uitgangen bevatten over honderden m2 waaraan de families generatie op generatie verder bouwen. De zichtbare gangen zijn vaak luchtvensters en worden niet gebruikt voor in- en uitloop. De gangen die daadwerkelijk gebruikt worden kenmerken zich door verse hopen zand en dagelijks verse sporen van de das. In het aangrenzend bosperceel waren her en der veegboompjes van de reebok te zien. Bij het vegen van het nieuwe gewei om van de afstervende huid te ontdoen wordt de bast van vooral berken niet gespaard. Lange verticale beschadigingen ontstaan hierdoor. Verschil met vraatsporen waarbij de beschadiging een gave rand heeft, is dat de bast bij vraatsporen rafelig afgescheurd is en er altijd de tandindrukken te zien zijn (*zie foto*).

In een laag talud langs het pad troffen we een holletje van de bosmuis aan. Het kenmerkt zich door het aanwezige stortbergje lichtgekleurde aarde. Behoudens de bruine rat is de bosmuis de enige "ware" muis die dit doet en zodoende is zijn holletje makkelijk te herkennen. Uit een paar oppervlakte graafgangen bleek ook de aanwezigheid van de mol die zichzelf niet liet zien. Ook de mol legt voorraad aan, aan het eind van de lente en de herfst. In de vorm van kluwens regenwormen die immobiel zijn geworden doordat de mol een segment van de worm verwijderd. De bescheiden graafactiviteiten aan de rand van het pad kunnen op het conto van het konijn worden geschreven en blijken in vaktaal 'schraapjes' genoemd te worden. Diverse vliegenschimmels toonden onze route en we hebben nog een stukje van een grote sponszwam geproefd.

Naast de zichtbare sporen werd uitleg gegeven over het terrein en algemeen bosbeheer. Een van de huidige aanpassingen is om paden die een perceel doorkruisen, dicht te gooien met hakhout of met nieuwe aanplant af te sluiten. Een van de redenen hiervoor is om het wild meer ruimte en rust te geven.

De regen bleek geen echte spelbreker en zorgde er zelfs voor dat nagenoeg alle sporen in het natte zand uitermate vers waren. Al met al kunnen we terug zien op een uitermate geslaagde startactiviteit van de nieuwe werkgroep, waarbij we uiteindelijk alle sporen van de big five van dit gebied (edelhert, ree, wild zwijn, das en vos) goed hebben kunnen bestuderen.

Harm Werners, Regina Vlijm en Jeroen Klunder

Reesporen (foto: Regina Vlijm)

Paddenstoelenexcursie Koopmansbos 12 oktober 2013

Op zaterdag 12 oktober 2013 trokken 17 personen het Koopmansbos in op een bewolkte en droge

middag. Ondanks de achterliggende droge periode met één regendag er achteraan werden er 57 soorten paddenstoelen gevonden, waaronder de elzenweerschijnzwam, de vaalpaarse ridderzwam, de koeienboleet en de roze spijkerzwam die soms bij koeienboleten wordt gevonden. Eén van de gevonden soorten was verder de indigobeleet die op de rode lijst van paddenstoelen als bedreigd voorkomt.

Annemarie Kooistra

...werden er 57 soorten gevonden, w.o. Elzenweerschijnzwam en vaalpaarse ridderzwam ... (foto's Annemarie Kooistra)

Vroege burlexcursie Praambult(en) 5 oktober 2012

Om kwart voor zeven in de ochtend verzamelden negen excursiedeelnemers zich op de Harderwijker Johanniterlaan voor de vroege burlexcursie naar de Grote Praambult bij de Oostvaardersplassen. Het was bijna 15 graden en nevelig. Helaas geen optimale omstandigheden voor een burlexcursie want daarbij behoort je eigenlijk bij helder weer wat kou te lijden. Voor het geval lezers niet (precies) weten wat burlen is:

<http://oostvaardersplasseninbeeld.wordpress.com/2011/10/13/afl-6-bronst/>

Nog in donker bereikten we de Grote Praambult waar al een aantal bezoekers van het hertenbronstfenomeen aanwezig was. Vanaf de Grote Praambult heb je een prachtig weids uitzicht over het gebied. In de verte hoorden we enig geburl maar overtuigend klonk het niet. Tussen de praambultbezoekers rees de vraag of de bronsttijd hier wellicht al voorbij was omdat op de Veluwe al volop werd geburld. September en in het bijzonder oktober zijn toch de echte burlmaanden? Na een discussie hierover werden min of meer de volgende conclusies getrokken: het burlen op de Hoge Veluwe begint het vroegst in de tijd, daarna volgt de rest van de Veluwe en daarna begint het burlen in het Oostvaardersplassengebied pas en tenslotte, de grote groepen edelherten die we konden zien bestonden bijna uitsluitend uit hinds (daartussen werden maar vier bokken waargenomen die nog rustig liepen te grazen ook!). Klinkt aannemelijk! Was er nauwelijks geburl, imposant was de enorme groep kolganzen die verschrikt opvloog. Dan zoek je de verstoringsbron: de zeearend? Helaas, in de verte kwam om 07.45 uur de ekobus van Staatsbosbeheer aanhobbelen die dwars door het gebied de weg vervolgde. Later volgde nog een jeep. Op de Staatsbosbeheersite kun je "winkelen" om de bronsttijd hier van heel dichtbij te beleven. Typisch: vertrektijden 16.00 en 18.30 uur. Van heel dichtbij werd met uitstappen wel heel letterlijk genomen! Zo vroeg: misschien een extra rit als gevolg van de populariteit van de film over het Oostvaardersplassengebied "De Nieuwe Wildernis" van Rubin Smit die nu hoge aantallen bioscoopbezoekers scoort. Prachtige billboards in Lelystad wijzen ook op de "Wildernis". Het is natuurlijk wel te hopen dat naast het positieve van de film die de aandacht bij een breed publiek vestigt op de geweldigheid van de natuur, de merchandising die je verder ook

op internet kunt vinden de bescherming van diezelfde natuur in het Oostvaardersplassengebied geen geweld aandoet. Het leek er even niet op!

Typisch was ook de enorme groep al aanwezige kolganzen. Een bericht van SOVON in de krant van vanochtend meldde dat de kolganzen er dit jaar vroeg bij zijn

<https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/vroege-kolganzenaankomst-zet-door>.

Na nog een prachtige voorbij slenterende oude vos met een mooie witte punt aan de staart te hebben gezien, besloten we nog de Kleine Praambult te bezoeken. Kol-, grauwe - en brandganzen volop. Een grote zilverreiger stond op korte afstand in de sloot met behoorlijk succes te ontbijten. Een watersnip vloog op en in de verte klonk, nu wat duidelijker, het geburl van edelherten. Na nog een geanimeerde discussie op deze bult tenslotte over goede zaken voor de gezondheid, zoals onder andere het eten van gebakken tomaat en cranberry's en wat je vooral niet moet doen keerden we om 09.00 uur terug naar Harderwijk.

Een KNNV-excursie: meer dan natuur alleen en..... ondanks dat het geburl van vanmorgen niet erg overtuigend was, is zo'n excursie altijd de moeite waard. Doen dus!

Tenslotte nog een door Dick Dooyewaard gevonden hele aardige toegift uit de buurt:

<http://www.droomplekken.nl/nieuws/grote-groep-herten-steekt-weg-over-op-de-veluwe.html>

Tjalling van der Meer

Van heel dichtbij werd met uitstappen wel heel letterlijk genomen! (foto's: Dick Dooyewaard en Tjalling van der Meer)

Landschapsbeheer Huinen 5 oktober 2013

Op de tweede werkdag van het seizoen zijn weer eens aan de slag gegaan bij Roef Langendijk in Huinen. Bij haar zijn we al regelmatig te gast geweest om achterstallig onderhoud te plegen aan de houtsingels langs de weilanden achter haar woning. Dit was deze keer ook het geval. Elke keer nemen we een stuk van de houtsingel onderhanden. De gedeeltes die we de vorige keren hebben gedaan hebben we nu weer nagelopen om de opslag van braam en vogelkers te verwijderen. Dit was nu goed te zien omdat het blad nog aan de struiken zit. Verder hebben we onze energie weer goed kwijt gekund aan het zagen van bomen en struiken. Door het snoeien komt er weer licht en lucht in de houtwal wat de groei van kruiden en struiken bevordert. Hierdoor krijg je op den duur een mooie opbouw van een kruiden, struik en boomlaag waar allerlei dieren en vogels voedsel en beschutting vinden. In de omgeving komt een dassenburcht voor. Dassen zijn hele nette beesten. Zij maken mestputjes waarin ze hun mest deponeren. Deze mestputjes gooien ze niet dicht zodat andere dassen weten dat dit gebied al bewoond wordt door een dassenfamilie. Dassenfamilies willen namelijk geen andere dassen in hun gebied. Deze mestputjes waren mooi te zien in een van de houtwallen. Straks als de houtsingels klaar zijn zullen de dassen weer van alles aan voedsel kunnen vinden. Aangezien we niet alles te gelijk doen is er steeds genoeg te eten en voldoende beschutting te vinden. We komen hier graag en je ziet steeds aan de eind van de ochtend resultaat van al het harde werken. Ook is Roef blij met ons werk en dat zien we terug in de goede verzorging. Ze had koffie en een lekkere kop soep met

broodjes als lunch. Dit smaakte goed na een ochtend hard werken.

Michiel de Vries

In de omgeving komt een dassenburcht voor (foto: Roel Pannekoek)

Slakkengang door het 'Wilgenreservaat' 29 september 2013

Op deze zonnige dag lijkt er weinig meer fout te kunnen gaan. We vertrekken vanuit Harderwijk met z'n vijven naar het Wilgenreservaat waar we Bert Jansen en zijn vrouw ontmoeten. Na een korte introductie lopen we met 7 paar speurende ogen het wilgenbos in en zoeken op takken, bomen en brandnetels naar kruipende huisjes. Meteen bij aanvang zien we veel slakken in allerlei kleuren die echter allemaal '*gewone tuinslakken*' blijken te zijn, dat begint al goed. Maar al snel wordt ons duidelijk dat Berts echtgenote een uitmuntend slakkenzoekster is, die weldra met de eerste leuke vondst komt aanlopen: een *gewone haarslak*. Dan volgen al snel het *boerenknoopje* en het *ammonshoorntje*. Wonderlijke namen komen voorbij, zoals *geribde jachthorenslak*, *grote glansslak* en de *lookglansslak*. Deze laatste heeft een geinig verdedigingsmechanisme; zodra hij zich aangevallen voelt, scheidt hij een stof af die sterk naar uien ruikt, en dat voor een slakje van amper 3 millimeter! In 'de slakkenwereld' blijkt overigens dat slakken zoeken veelal neerkomt op slakjes zoeken. Soms komen uit de grond vochtige takjes tevoorschijn met daarop slakjes van 2 of 3 millimeter. Gelukkig blijken er ook slakken van 2,5 meter te bestaan, maar die komen helaas dan weer niet in Nederland voor.

Dan zijn er ook nog de *glans-* en *glimslakken*, echte carniforen. Vraatzuchtige monsters die leven van allerlei soorten aas, maar die er ook niet voor terugdeinzen om soortgenoten en andere levende prooidieren aan te vallen. Ook komen we de *egelwegslak* tegen, een klein naaktslakje met schattige stekeltjes op zijn huid, heel vertederend. Het is wel iets bijzonders om door een loep te zien hoe zo'n 'tweemilimeterslakje' gewoon helemaal compleet is met kleine oogjes en een keurig huisje en druk is met z'n leventje. Piepklein maar o, zo volmaakt!

Het is een mooie wandeling geworden met een soortengroep die voor alle deelnemers geheel nieuw is, dat zorgt weer voor een mooie kennisimpuls. Het zal niemand verbazen dat deze 'slakkengang', die gepland stond op twee uur, niet binnen de geplande tijd kan worden afgerond en een uurtje uitloopt.....

Nico Hoogteyling

De tijdens de excursie gevonden heesterslak vind je zelden in heesters (foto's: Dick Dooyewaard)

Planten- en mossenexcursie Speulder- en Houtdorperveld 21 september 2013

Negen mensen hadden zich om half twee verzameld bij de Schaapskooi. Omdat de voorkeur uitging naar natte heide vertrokken we vanaf de Schaapskooi naar het Speulder- en Houtdorperveld. Dit is een prachtig gebied tussen Ermelo en Garderen. Hoewel we eigenlijk voor de planten en mossen kwamen, keek in eerste instantie alleen excursieleider Arie van de Bremer naar de mossen en keken wij meer naar al het andere moois. We hebben dan ook veel gezien. Veel planten, zo bloeide de blauwe klokjesgentiaan nog volop, en de goudgele honingklaver. Ook waren er al veel paddenstoelen, bv. de vliegenschwam. We zagen twee hele grote met nog heel veel restanten van het velum, de witte stippen op de hoed. Wim en Marjo waren de hele middag druk aan het fotograferen, deze mooie rode paddenstoelen moesten er dus zeker ook op. Marjo ging er zelfs plat voor op haar buik liggen. Marijke heeft alles wat we zagen: planten, bomen, rupsen, paddenstoelen en natuurlijk de (korst) mossen, opgeschreven voor de inventarisatie voor het gebiedenboek. Aan het eind van de middag had ze een paar blaadjes vol geschreven. Toch heeft Arie ons enthousiast gemaakt voor de korstmossen. Hij vertelde dat korstmossen vaak op loofbomen groeien, en dan vooral op de eik. In het Speulderveld staat een stenen bouwsel. Arie bekeek de korstmossen die op de stenen groeiden met een loep en noemde zo wel 10 soorten op. Bijvoorbeeld kleine citroenkorst, kop-en-schotelkorst en rood dooiermos. Daarop gingen ook wij met behulp van loep of vergrootglas de stenen beter bekijken. De verschillende soorten waren goed te zien. Toch zijn korstmossen erg moeilijk te herkennen en te determineren. Bij een hek zag Arie ineens een bijzondere soort korstmos genaamd gewoon schubjesmos. De schubjes liggen als dakpannen over elkaar. Een paar van de mossen die we vonden: muisjesmos, groot laddermos, zilvermos en haakmos.

Al met al was het een prachtige middag. Met mooi weer en we hebben weer veel moois van de natuur gezien. En aan het eind van de wandeling keken we allemaal geïnteresseerd naar een hek om te zien of we korstmossen konden ontdekken.

Dineke de Visser

Toch heeft Arie ons enthousiast gemaakt.....en zilvermos (foto's: Wim van der Poel en Ati Vijge)

Dagexcursie De Hoge Veluwe 15 september 2013

Natuur is een golvende beweging, zegt Jaap Norg. Hij vertelt ons het verhaal van de eiken op het stuifzand. Het kappen van de bomen en het opnieuw uitlopen waardoor er weer nieuwe bomen ontstaan, diep geworteld in een grondlaag die nog steeds onbekend is. Hij vertelt niet alleen dit verhaal, maar ook het verhaal van de Duitsers die veel beton hebben achtergelaten tijdens de Tweede Wereldoorlog. Zij bouwden tussen mei 1940 en september 1944, deels op park De Hoge Veluwe, een nieuw vliegveld van 4.000 hectare onder de naam *Fliegerhorst Delen*. Nog steeds zijn de sporen te vinden. De natuur heeft het overwoekerd, vleermuizen overwinteren in de ondergrondse bunkertjes. Mooie waterpartijen zijn ontstaan en in de afvoer kruipt ieder jaar een vrijwilliger om de vleermuizen te tellen. Het is een wonderbaarlijke ervaring je te realiseren dat expansiedrift heeft geleid tot dit landschap. We zien de vermiljoenzwam op half vergane berkenstammen, gele knolamanieten, bruine kikkers, een veldkrekkel en een zandhagedis. Struikheide en dopheide, soms nog heel mooi bloeiend. Maar we struinen vooral door het zand. Stuifzand!

Er wordt door het park veel belang gehecht aan handhaving van de heide en de stuifzanden. Op verschillende manieren wordt geprobeerd de heide en de zanden open te houden omdat deze landschappen als typisch voor de Veluwe en het park worden gezien. Een van die manieren is het belopen van de stuifzanden, wat wij dan ook doen. We fietsen met de witte fietsen en wandelen met Jaap Norg, gids op de Hoge Veluwe. Er is zoveel te zien en zoveel te vertellen. We staan veel stil, fotograferen veel, genieten van het prachtige weer, de mooie wolkenpartijen en vooral van de enorme kennis over dit gebied van onze gids. Een deel van de groep bezoekt het museum en de beeldentuin en een aantal blijft zelfs nog om het burlen van de herten te horen. Het is een dag om met verwondering naar om te kijken. Dank aan Jaap en Ria!

Sieby Dooyewaard-Dijkstra

We fietsen met witte fietsen en wandelen met Jaap Norg (foto's: Sieby en Dick Dooyewaard)

Nachtvlindernacht: topavond voor huismoeders 6 september 2013

De *Vlinderwerkgroep* deed ook dit jaar mee aan de **Nationale Nachtvlindernacht**, waarbij op zo'n 300 locaties in Nederland naar nachtvlinders wordt gekeken. Het doel is niet alleen om een beeld te krijgen van de nachtvlinderstand, maar vooral ook om een breed publiek kennis te laten maken met deze bijzondere dieren. De **Natuurtuin** aan het Zeepad in Harderwijk vormde op 6 september het decor voor deze nachtelijke activiteit. Werd het witte laken aanvankelijk vooral "gevuld" door een ontelbaar aantal schietmotjes, zo langzamerhand verschenen ook de eerste nachtvlinders op het doek. Het aantal toeschouwers groeide navenant. Naast 'oude rotten' waren er ook deelnemers, die kwamen kennis maken met dit verschijnsel en daarmee werd volledig aan een het tweede deel van de doelstelling beantwoord. Een jeugdige deelnemer zorgde met kreten als "oh, zeker 9 *huismoeders*, kijk 5 *appeltakken* en zie hier een *hagedoorn*" voor een aanstekelijk enthousiasme. Huismoeders, appeltakken en hagedoorn staan voor even zo vele vlindernamen. Hoewel voor de kenners zowel aantal als soorten vlinders wat tegen viel hielden alle belangstellenden er een goed gevoel aan over. Zeker toen aan het eind van de avond nog het prachtige *goudvenstertje* werd ontdekt, weliswaar niet op het laken, maar op een plant vlak er naast. Tijdens een van de 'rondjes stroop' (enkele boomstammen waren eerder op de avond ingesmeerd met een zoete lokstof) werden *piramidevlinder* en *agaatvlinder* gezien, soorten die niet op het lamplicht waren afgekomen, maar wel op de stroop. Een mini-excursie in de natuurtuin leverde als extraatje nog een tweetal rupsen op van de *kolibrievlinder*. Eerder op de avond werd een stoffelijk blijk van waardering aangeboden aan "onze" nachtvlinderexpert *Martin Scheper*, die elk jaar met apparatuur en expertise een onmisbare schakel vormt bij het 'nachtvlinderen.'

Harm Werners

Zeker toen aan het einde van de avond nog het prachtige goudvenstertje werd ontdekt..... (foto's: Dick Dooyewaard)

Nazomerwandeling landgoed Gerwen 5 september 2013

De thermometer kwam deze dag boven de 30 graden, maar toch durfden 16 personen het aan om deze nazomerwandeling mee te lopen. Gelukkig had Harm Werners een vooruitziende blik en was op een groot deel van de route voldoende schaduw aanwezig. Het landgoed Gerwen ligt ten zuiden van Putten, niet ver van het buurtschap Huinen. De wandeling ging voornamelijk door een bosachtig gebied, omringd door stukken cultuurlandschap van de Gelderse Vallei. Zo kwamen we ook langs oude boerderijen, weilanden en akkers met houtwallen er omheen. We maakten even een omweg langs een boerderij waar een indrukwekkende oude beuk te bewonderen was met een enorme hoeveelheid door elkaar kronkelende takken. Dankzij het mooie weer vlogen er aardig wat vlinders, onder andere klein geaderde witjes, bonte zandogjes en een kleine vuurvlinder. En ondanks de droge periode waren er ook al veel paddenstoelen te zien, onder andere roodbruine slanke amaniet, kastanjeboleet, bruine bekerzwam, grofplaat- en regenboogrussula. Een bijzondere zwam zagen we op een oude eik: een forse harslakzwam met een kleiner exemplaar

aan de achterkant van de boom. Deze vrij zeldzame zwam, waarvan de laklaag moeilijk te zien was door veel bruin sporenpoeder, kon achteraf dankzij Annemarie en Waarneming.nl met zekerheid op naam gebracht worden. Al met al een prachtige wandeling door een gevarieerd gebied met na afloop zeer tevreden wandelaars. Harm bedankt !

Dick Dooyewaard

.....waar een indrukwekkende oude beuk te bewonderen was en harslakzwam op eik (foto's: Dick Dooyewaard)

Vogelexcursie voormalige Waddeneiland Wieringen 31 augustus 2013

Door het vroege vertrek vanuit Harderwijk waren we om kwart voor tien al aangekomen in Den Oever. Na de koffie was ons eerste bezoek de visafslag en de vismarkt aan de haven. Helaas waren geen zeehonden in de haven te zien, mogelijk worden daar geen visresten meer gedumpt. De tocht ging verder te voet over de havenpier die geweldige uitzichten geeft over wadden en kwelders. Omdat het inmiddels opkomend water was (hoogwater om vier uur) kwamen de wadvogels met duizenden steeds naderbij, daarom zijn we lang op deze pier gebleven. Opvallend waren grote groepen lepelaars, tureluurs, wulpen en rosse grutto's. Het op naam brengen van een paar bijzondere sterns gaf vanwege het overgangskleed nogal wat moeite. Het was een kwestie van afstrepen: geen visdiefjes, geen zwarte sterns enzovoort. Uiteindelijk kwamen we dan op enkele witwangsterns. Ook was een aantal grote sterns te zien. Het aantal soorten wadvogels was hier geweldig groot.

Vervolgens gingen we per auto verder langs de waddendijk naar uitzichtpunten bij Stroe en Hippolytushoef. Door het hogere water was er hier geen wad meer te zien. Daarna verder naar de westpunt van het eiland. Hier waren duizenden wadvogels op het Balgzand waar te nemen. Naast de vogels gezien bij Wieringen ook veel goudplevieren en zilverplevieren. Ook grote groepen bonte strandlopers en kanoeten. Tenslotte wilden we een bezoek brengen aan een nieuwe vogelhut ook met zicht over het Balgzand. Deze hut ligt buiten Wieringen net in de Anna Paulowna polder. In dit hoekje is het laatste stukje droogblijvend Balgzand verblijven met hoogwater massaal wadvogels. Hier beëindigden we deze geslaagde vogelexcursie over het bijzondere Wieringen.

Hans Fondse

.....die geweldige uitzichten geeft over wadden en kwelders. (foto's: Nico Hoogteyling)

Excursie Dwingelerveld 24 augustus 2013

Zaterdagochtend om 8.45 uur stonden Anne-Marie en Hans op mij te wachten in Harderwijk. Ati en Annemarie Kooistra waren naar Nunspeet doorgereden om Ria Thijs op te pikken op de carpoolplaats. Toen wij daar ook waren gingen we op weg naar het Dwingelerveld. Daar zouden Willem en Sandra Schriever ons opwachten. Er was een mooie dag voorspeld in het noorden van Nederland en met Anne-Marie als excursieleider zou het helemaal goed komen. We zouden de wandeling gaan starten bij het informatiecentrum 't Zand van Staatsbosbeheer. Hier aangekomen bleek het om een klein informatiecentrum te gaan. Dus zonder medewerker van Staatsbosbeheer en zonder koffieautomaat, maar wel met een toilet. Zonder koffie bleek het begin van de paaltjeswandeling moeilijk te vinden te zijn.

Nadat we het gevonden hadden gingen we op pad op zoek naar de bijzonder planten die hier voorkomen. Maar het eerste wat we zagen waren prachtige boleten die Annemarie K van een naam voorzag. Het waren heksenboleten. Verderop stonden nog roodsteelfluweelboleten. Ze lijken erg op elkaar maar Annemarie K heeft ons het verschil uitgelegd. Verder vonden we ook nog een groepje cantharellen. Al verder wandelend kwamen we in een grove dennenbos met kraaiheide als ondergroei. Hier zouden bepaalde wolfsklauwen moeten voorkomen die erg zeldzaam zijn. Na een tijdje rond gespeurd en niets gevonden te hebben zijn we doorgelopen. Want er stonden nog meer bijzondere planten ons te wachten. Maar buiten de planten was er nog zoveel meer te zien in dit prachtige gebied met tal van vennen. Er vlogen diverse soorten libellen rond en ook veel vlinders. Zo zagen we de oranje luzernevlinder, hooibeestjes, witjes en kleine vossen. Bij één van de vennen zagen we zonedauw staan en terwijl we hier naar stonden te kijken zag Anne-Marie de waterlobelia staan. Dit is een hele zeldzame plant die in voedselarm water voorkomt en het Dwingelerveld is nog één van de weinige plaatsen waar deze plant groeit. Er stond een hele groep langs de waterrand te bloeien. Hier kwamen we voor.

We liepen weer verder en zagen na een tijdje een hele bijzondere paddenstoel. De naam van deze paddenstoel gaf nogal wat verwarring want was het nou de gevlekte ringplaat of is het nou de geringde vlekplaat. Het blijkt de geringde vlekplaat te zijn en deze groeit dus op koeienvlaaien. Deze lagen er genoeg omdat er beweiding plaatsvindt door Schotse Hooglanders. Verderop gepauzeerd aan de rand van een groot heideveld. Prachtig vergezicht over Het Dwingelerveld. Hier zag ik een kommavlinder. Hij liet zich even goed bekijken en weg was hij. Echt een vlinder van dit gebied die in Nederland achteruitgaat. Na de lunch verder gelopen en in verschillende vennen waterlelies bewonderd. Deze zijn in de jaren tachtig door een bioloog uitgezet in diverse vennen. Ja, toen waren de gedachten over natuur anders dan nu. Al verder wandelend kwamen we nog planten tegen die typisch zijn voor de zandgronden zoals grondster, dwergviltkruid, liggend walstro en liggend hertshooi.

Na deze prachtige wandeling van zo'n 10 tot 12 km waar we veel hebben gezien zijn we in Dwingeloo op de Brink nog wat gaan drinken voor we naar huis gingen.

Michiel de Vries

Waterlobelia en de bijzondere geringde vetplaat die groeit op koeienvlaaien (foto's: Ati Vijge en Michiel de Vries)

Dagvlinderexcursie Meijendel 10 augustus 2013

Wat een vlinders in de duinen bij Meijendel! Samen met het IVN Nijkerk bezochten we dit gevarieerde duingebied vlakbij Wassenaar. Doordat er geregeld een wolkje voor de zon schoof lieten de vlinders zich uitgebreid bewonderen en fotograferen. Een greep uit het grote dagvlinderaanbod: icarusblauwtje, bruin blauwtje, bruin- bont- en oranje zandoogje, koevinkje, hooibeestje, heivlinder en..... een duinklassieker: de kleine parelmoervlinder. Dit leverde een IVN lid een fles wijn op; wie deze vlinder het eerst zou zien kreeg een bonus.

Het tekent de sfeer, die mede door de boeiende verhalen van de gids ter plaatse zeer geslaagd te noemen was. Want naast vlinders kwamen een paar bijzondere mosjes aan bod die ter plaatse een gedaanteverwisseling ondergingen. De gids schonk er water over en toverde het duinstertje tevoorschijn, wat eerst een dor en droog mosje leek. Ook het elandgeweimos, in de volksmond *zomersneeuw* genoemd, kreeg eenzelfde behandeling. Het wit werd groen doordat de minuscule blaadjes zich keerden en hun andere, groene kant lieten zien.

In het prachtige duinlandschap met vochtige bloemenweitjes, plasjes droge ruigteplekken en zandstrand zagen we ook geregeld de blauwvleugelsprinkhaan, zandhagedis en zelfs een rugstreppad. Het werd een onvergetelijke dag, dus IVN Nijkerk: bedankt!

Betty Dekker

.....en een duinklassieker: de kleine parelmoervlinder (foto's: Betty Dekker)

Excursie naar Den Treek op 25 juli 2013

Gelukkig was het 25 juli net eventjes niet zo heel warm en ging de excursie naar landgoed Den Treek in Leusden met 7 deelnemers door. Hoewel de excursie als plantenexcursie was aangekondigd, viel de plantengroei een beetje tegen. Bij het Treekermeertje, dat afgeschermd natuurgebied is, konden we niet dicht genoeg komen om de plantengroei goed te kunnen zien.

Neemt niet weg dat we door een landschappelijk zeer fraai en historisch interessant gebied liepen. We wandelden langs monumentale gebouwen, zoals Huize den Treek, de dwarshuisboerderij Welkom, de monumentale boerderij Loevezijn en een in 1998 verbrande schaapskooi, die weer origineel herbouwd is. Vroeger had iedere boerderij zijn eigen schaapskooi. De uitzichten op de Utrechts Heuvelrug en de landerijen zijn prachtig. We passeren bij een oeroude beuk een greppel die al sinds 1133 in de documenten voorkomt en "De oude Heygraaf" wordt genoemd. In de buurt van deze greppel ontdekte Koos de combinatie van eiken en een onderbegroeiing van vuilboom." Aah, dat wordt interessant, want dan heb je kans op de eikenpagevlinder". We speurden de vuilboom af en na heel goed zoeken, want ze hebben een schutkleur, vonden we er twee. Bij de Treekerpunt konden we even verder lopen naar Restaurant Bergzicht. Hier ligt een mooi terras in een boomrijke tuin waar we wat drinken. Ze serveerden daar ook ijs met verse aardbeien en slagroom, waar enkele van ons bijzonder van genieten. Het was inmiddels al wat later geworden en hierna zijn we in een wat hoger tempo, via de kortste weg, naar de auto's teruggelopen. Wat de plantengroei betreft vielen dubbelloofvaren, grote valeriaan, hengel en heel veel blauwe bosbes met vruchtjes nog het meeste op.

Anne-Marie Fondse

We vonden twee eikepagevlinders.....(foto's: Hennie Hermans)

Plantenexcursie duinen bij Egmond 14 juli 2013

Met vijf belangstellenden vertrokken we om kwart voor negen vanuit Harderwijk naar de interessante duingebieden bij Egmond. Omdat het op zo'n vroege zondagmorgen nog niet druk is op de weg zaten we om tien uur al aan de koffie bij Restaurant Nieuw Westert bij de parkeerplaats van het vertrekpunt bij Egmond - Binnen. Omdat we het zuidelijke deel van het duingebied met een plantenexcursie twee jaar geleden al bezocht hebben was het nu de bedoeling het noordelijke gedeelte te gaan bezoeken.

Allereerst namen we een pad door het zeer bijzondere gebied van de zeedorpen akkertjes. Het binnenduingebied is in de 19^e eeuw door de zeedorpenbewoners ontgonnen met kleine akkertjes voor aardappelen, groenten en later ook wel bloembollen, een praktijk die ook wel in andere duingebieden (bijvoorbeeld bij Katwijk) voorkwam. Omdat door drinkwateronttrekking het grondwater steeds lager kwam te liggen moest de bodem steeds weer wat uitgediept worden. Met het vrijkomende zand werden walletjes opgeworpen rond de kleine akkertjes. Dit bijzondere landschap is dertig jaar geleden weer "aan de natuur" teruggegeven.

Onze blikken waren dan ook gericht op de rijke plantengroei in dit gebied. Massaal bloeide de kleine ratelaar, maar speciale aandacht hadden we voor bremraap, een parasitaire plant waarvan diverse soorten in dit hele duingebied voorkomen. Bij de akkertjes zou de blauwe bremraap voorkomen, maar hier zagen we alleen de (zeldzame) bitterkruidbremraap. Het aantal rondvliegende vlinders zoals parelmoervlinders was groot. Na een rondtochtje kwamen we tot

onze verrassing weer uit bij een vennetje aan de Middenweg. Hier besloten we om een bezoek te brengen aan de vochtige, kalkrijke en zeer plantenrijke buitenste duinvalleien, het Reggers en Sandervlak. Deze gebieden zijn beroemd om de vele orchideeën die hier voorkomen o.a. rietorchis en moeraswespenorchis. Ook zagen we veel parnassia in knop.

Daarna vervolgden we de tocht over de buitenste duinvalleien richting Egmond aan Zee. Een pad dat we daar liepen werd door ons omgedoopt tot "bremrapenpad". Massaal stond hier de grote bitterkruidbremraap, de uitgebloeide walstrobremraap en hier en daar de blauwe bremraap. In het zicht van Egmond aan Zee boog het pad weer naar het zuiden, waarbij we het Uitkijksduin beklommen. Van dit hoge punt is de hele omgeving goed te zien, ook meer dan vijftig windmolens in de Noordzee. De tocht terug gaat door het gebied De Bleek, een binnenduingebed met de bekende zeedorp akkertjes.

Dankzij het mooie weer is het een excursie van een hele dag geworden waar zeer veel plantensoorten van de rijke duingebieden bij Egmond zijn gezien.

Hans Fondse

We zaten om 10.00 uur al aan de koffie en bitterkruidbremraap (foto's Koos Hermans)

Dagvlinderexcursie Weerterbos 7 juli 2013

Met zes personen vertrokken we zondagochtend 7 juli naar Nederweert in Noord Limburg om naar dagvlinders uit te kijken. We hadden geen idee wat we daar zouden aantreffen, gezien het feit dat hier in onze eigen omgeving momenteel weinig vlinders te zien waren. Maar we hadden wel het weer een keer mee! Strakblauwe hemel met een stralend zonnetje.

Na een lange reis eerst even neergestreken bij een uitspanning voor een welverdiende bak koffie en Limburgse vlaai. Daarna liepen we zo het Weerterbos in. De temperatuur had inmiddels de 25 graden wel bereikt en we waren blij met de vele eikenbomen die het wandelpad overschaduwden. Het wemelde meteen al van de koevinkjes. Daartussendoor een "verse" gehakkelde aurelia die echt knaloranje oogde. Maar weldra vielen we stil. Rond bramenstruweel scheerde een kleine ijsvogelvlinder. En later nog een, en weer een en zo ging het geregeld door. Wat een prachtige vlinder toch, maar wel lastig te fotograferen doordat hij telkens weer opfladderde. We troffen ook exemplaren die dronken op een vochtig modderpad. We liepen over graspaden, langs bosranden of langs en beek. Goed voor nog meer vlinders als het groot dikkopje, atalanta, citroenvlinder, een eikenpage en de nodige witjes. We waren verrukt over de verschillende phegeavlinders die we tussen de planten zagen zitten. Deze nachtvlinders die overdag te zien zijn lieten zich tenminste rustig fotograferen, zonder ook maar weg te vliegen.

Halverwege onze excursie fladderde daar opeens een klein bruin vlindertje. Het had precies de grootte van een dikkopje. Het zou toch niet..... en jawel hoor, het bleek om het spiegel dikkopje

te gaan. Deze zeldzame dagvlinder komt nog maar op enkele plaatsen in Nederland voor. De prachtige "spiegeltjes" aan de onderzijde van de vleugels en waaraan deze vlinder zijn naam dankt, waren overduidelijk te zien. Helaas liet de vlinder zich niet lang bewonderen en verdween weldra uit ons zicht. Maar we hadden hem tenminste gezien. Wat waren we uitgelaten. Zoveel vlinders en dan ook nog het spiegeldikkopje en de ijsvogelvlinder tegenkomen. De dag kon niet meer stuk.

Precies om 16.00 waren we weer op ons startpunt aangekomen en keerden, lichtelijk bezweet maar zeer tevreden huiswaarts.

Betty Dekker

Kleine ijsvogelvlinder, wat een prachtige vlinder toch..... (foto's: Hennie Hermans en Harm Werners)

Excursie Leemputten Staverden 5 juli 2013

Op 5 juli hielden we met het maximaal toegestane aantal deelnemers voor het gebied een excursie naar de Leemputten bij Ermelo. Er moesten zelfs enkele leden teleurgesteld worden. Het was prachtig weer, dus het tempo was rustig. Alle tijd om te genieten van de vele mooie planten en insecten die we zagen. Gelukkig was Annemarie Kooistra erbij, zodat het meeste wat we zagen ook op naam gebracht kon worden. Een groot aantal bijzondere plantensoorten werd waargenomen, zoals onder andere geelhartje, dwergglas, wateraardbei, bruine snavelbies, beenbreek, heidekartelblad, stekelbrem en welriekende nachtorchis. Helaas vonden we geen draadgentiaan. Ook diverse zeggesoorten werden op naam gebracht, zoals onder andere zwarte zegge, dwergzegge, vlozegge en blonde zegge. Doordat er een flink aantal vlinder- en insectenliefhebbers in de groep was, is er ook goed naar vlinders, rupsen en andere insecten gekeken. Van de blauwtjes zagen we het heideblauwtje, het icarusblauwtje en het gentiaanblauwtje, hoewel de klokjesgentiaan nog niet bloeide.

Verder zagen we het heideblauwtje (foto's: Ati Vijge)

Verder zagen we het bruin zandooogje, de grote keizerlibel, het trechterspinnetjes, de heideringelrups en een vuurjuffer. De fotografen onder ons kwamen ruimschoots aan hun trekken. Hoewel insecten en andere kleine beestjes onze interesse hebben, zijn we minder enthousiast over teken. Henriette maakte zich zorgen over mij, toen ik zomaar tijdens een pauze op de grond ging zitten. En inderdaad Henriette, je had gelijk. Ik had weer een vervelende teek. Verder was het alleen maar genieten tijdens deze interessante en gezellige excursie, waarvoor we de gemeente Ermelo hartelijk bedanken dat we weer toestemming kregen.
Anne-Marie Fondse

Een groot aantal bijzondere plantensoorten zoals bruine snavelbies..... en heideringelrups (foto's: Ari Vijge)

Nachtzwaluweninventarisatie Ermelose heide 5 juli, 26 en 12 juni en 29 mei 2013

In het kader van de speciale aandacht van onze afdeling voor de heidegebieden is ook dit jaar weer een inventarisatie gehouden van de territoria van deze geheimzinnige vogel die de laatste tien jaar weer vrij veel als broedvogel van heidegebieden in Nederland voorkomt.

In 2012 hebben we een globale verkenning gehouden op de *Ermelose heide* en op het *Speulderveld/Houtdorperveld*. Op beide gebieden zijn toen twee territoria vastgesteld. Omdat deze gebieden veel te groot zijn om grondig na te lopen is besloten om dit jaar alleen de *Ermelose heide* in de avond en nacht op **nachtzwaluwen** te inventariseren.

Door de gemeente Ermelo was toestemming verleend om in het donker over de paden te fietsen en te lopen. De route ging per fiets vanuit het vertrekpunt bij de *Schapedrift* over het fietspad tot de weg N 302, daarna links over het fietspad en daarna over de route naar de kazernes en over het zandpad terug naar de *Schapedrift*. Op deze manier werd van 22.30 uur tot circa 24.00 uur de hele *Ermelose heide* rondgefietst en gelopen. De ene keer gingen we linksom, de andere keer rechtsom. Bij plaatsen waar we het gezang (errrr....., errrr.....) van de **nachtzwaluwen** hoorden werd nauwkeurig bepaald in welke boom de vogel zich bevond.

De data die we gekozen hadden waren de woensdagavonden 29 mei, 12 juni en 26 juni. Omdat we de weersomstandigheden enigszins tegen hadden (koud, regenachtig, mist en dergelijke) hebben we besloten ook op 5 juli rond de heide te gaan. Het aantal territoria dat we hebben vastgesteld zijn 4 - 6. Bij betere weersomstandigheden zullen er ongetwijfeld meer territoria van de nachtswaluwen vast te stellen zijn. Dit kan een mogelijke activiteit zijn voor 2014.

Overigens is het verbazend op hoeveel plaatsen je het nachtleven van vogels en viervoeters kan zien en horen. Varkens gehoord en gezien, **edelherten** gezien, **reeën** gezien, een **vos** gezien en uilen en **nachtzwaluwen** gehoord. Het natuurleven rond Ermelo is geweldig rijk!

Hans Fondse

Ermelose heide (foto: Tjalling van der Meer) en nachtswaluw (bron: Wikipedia)

Driemaal is scheepsrecht ! Opnieuw op zoek naar het Vliegend hert 4 juli 2013

Dinsdagavond 2 juli werd ik er door Ati Vijge op geattendeerd dat er op een grote eik in het dorp Vierhouten twee parende Vliegende herten zaten. Ik ben de woensdag daarna wezen kijken en het duo was nog altijd druk doende aan de voet van de boom ! Omdat ik me had voorgenomen dit jaar in navolging op twee voorgaande jaren een excursie naar vliegende herten te organiseren, heb ik direct een excursie voor donderdagavond 4 juli ingepland. Onder het motto "driemaal is scheepsrecht" moesten we nu toch echt een keer succes oogsten. Zo gezegd zo gedaan, met 5 personen togen we op naar betreffende eikenboom in Vierhouten en met succes dit keer. Vrijwel direct werd het mannetje opgemerkt en even daarna het vrouwtje. De eigenlijke paring was blijkbaar volbracht en ieder dier ging nu zijn eigen weg. Voor ons de gelegenheid beide dieren nu heel aardig te fotograferen. Bij enig nazoeken rondom de boom werd er nog een enkel rugschild en een volledige kaak gevonden. Deze laatste was opmerkelijk groot en moest wel van een zeer fors mannetje afkomstig zijn. Met zoveel mensen turend in de bomen trek je natuurlijk wel de aandacht van passanten. Kamperende kinderen namen vol verbazing kennis van het fenomeen vliegend hert en enkele passanten gaven aan dit dier hier vaker te zien. Voor de vijf excursiegangers kon de avond in elk geval niet meer stuk.

Peter Pfaff

Bij enig nazoeken werd nog een enkel rugschild en een volledige kaak gevonden (foto's: Peter Pfaff)

Vlinderexcursie voormalig Generaal Winkelkazerneterrein Nunspeet 29 juni 2013

's Middags hadden zich 6 mensen verzameld in Harderwijk om te gaan kijken naar vlinders op het voormalig kazerneterrein in Nunspeet. De vraag was alleen of we wel vlinders zouden zien want er stond nog best veel wind. Maar de zon scheen en dat was al heel wat. Dus toen Harm met 3 mensen uit Ermelo kwam, zijn we zo gauw mogelijk vertrokken naar Nunspeet, waar nog 3

mensen zouden wachten. Zodra we er waren zijn we direct gaan lopen want we waren benieuwd wat we zouden gaan zien. Na een paar honderd meter zagen we de eerste bruine vuurvlinders en hooibeestjes vliegen. Die waren al binnen. Maar daar bleef het niet bij want op de eerste grote braamstruiken zaten bruine zandoogjes, bont zandoogje en grote dikkopjes. Daarna was het geroep niet van de lucht want die zag dit en de andere zag weer dat. Er vlogen veel St. Jacobsvlinders en ook zagen we de rupsen van deze mooie vlinder.

Ook zagen we een geel grasbeertjeen rups witvlakvlinder (foto's: Harm Werners en Michiel de Vries)

Ook zagen we een geel grasbeertje, een zeldzame soort die alleen bekend is van de Veluwe. Deze soort en vele andere die we tegen kwamen werden gefotografeerd door diverse mensen, waaronder mijzelf. Zo liepen we al rondsprekend over het voormalig kazerneterrein waar nog bomen en struiken staan uit de tijd dat het een militaire basis is geweest. Zo staat er nog een mooie rij moseiken die in het verleden waarschijnlijk langs een weg stonden. Deze zijn goed te herkennen omdat de napjes waar de eikels in zitten met mos bedekt lijken te zijn. Verder zagen we in dit gebied nog enkele leuke planten zoals breukkruid en viltkruid en waarschijnlijk dwergviltkruid. Deze planten zijn niet algemeen meer in Nederland. Al kun je er natuurlijk zo maar voorbij lopen omdat ze erg klein zijn. Op het laatst zag een aantal mensen een mierennest dat open was gewoeld en de vraag was: is dit van een groene specht of iets anders. Nico heeft het opgezocht en het bleek dat het ook wilde zwijnen kunnen zijn want deze eten ook mieren. Kortom het was gevarieerde excursie waar we niet alleen aandacht hebben geschonken aan vlinders, maar ook aan al het andere dat we tegen kwamen. Na twee uur lopen kwamen we weer bij de auto's en had iedereen een leuke en leerzame wandeling gehad in een mooi gebied dicht bij huis.

Michiel de Vries

-----het was een gevarieerde excursie en St. Jakobsvlinder (foto's: Ati Vijge en Michiel de Vries)

Excursie Drentse Aa gebied 22 juni 2013

Ondanks de matige weersverwachting waagden we het erop en vertrokken we met vijf deelnemers naar Anloo. Hier bij het 12^e eeuwse kerkje aan de dorpsbrink begon de wandeling van ongeveer 9 km door het gebied van de Drentse Aa. We lopen rechts van het Anlooërdiepje en zien in de wal zomereiken met klimop, hulst, zoete kers, hazelaar en meidoorn. In de onderbegroeiing adelaarsvaren, brede stekelvaren en mannetjesvaren. Prachtig horen en zien we hier de geelgors. Naar mate we verder het gebied inlopen, worden de hooilandjes steeds rijker. We zien brede orchis, ratelaar, kale jonker, langs de beek grote valeriaan en zelfs vrouwenmantel. We lopen door een nat stukje hooiland en een bosgebiedje met een stroompje. Hier beekpunge. Over een smalle plank moeten we zien weer aan de andere kant van het diepje te komen. Gelukkig lukt dit goed, met behulp van grote stokken die al klaar liggen. Of dit pad helemaal de bedoeling was? We zijn even het spoor bijster. Gelukkig helpt een goede kaart van het gebied ons weer op het juiste pad. Hier is ook de koningsvaren met een paar mooie pollen aanwezig. Al lopend komen we over een stuk heide met dophei, ronde zonnedauw en struikheide. Langs het pad groeit rode schijnspurrie. Over een heuvel, met een prachtig uitzicht, komen we bij een nog fraai intact hunebed. Leuk om weer even te pauzeren. We vervolgen de tocht langs een weiland, dat begraaasd wordt door Schotse Hooglanders. De stekelige struiken zoals bramen en meidoorn laten ze staan. Er cirkelt in de lucht een buizerd. In een bosje liggen een paar verlandde poelen, die helemaal dichtgegroeid zijn met slangenwortel. Prachtig zien we de witte schutbladeren met een aartje erin. De plant is familie van de aronskelk en heeft in het najaar rode bessen. We komen weer bij het Anlooërdiepje, met de fraaie hooilandjes. Nu langs de andere kant terug. Wat een schitterend gebied is dit. Hier zijn we zeker niet voor het laatst geweest. In een Drentse Herberg besluiten we deze, naar mijn mening zeer geslaagde excursie met krentenbrood en aardbeientaart. En het weer??? Dat viel alleszins mee met zon en af en toe een buitje.

Anne-Marie Fondse

We lopen door een nat stukje hooiland..... en slangenwortel (foto's: Ati Vijge)

Ouderwetse vogelexcursie Ermelosche Heide 21 juni 2013

De weersvoorspellingen deden het ergste vrezen, maar uiteindelijk viel het allemaal erg mee. Geen enkele bui is er gevallen, en we genoten van een prachtige zomeravond. Ouderwets vogelen was het thema dat aan deze excursie was gehangen, om zo eens te ervaren hoe het er 100 jaar geleden aan toe ging. De opkomst was niet groots, maar toch hadden 3 personen de meteorologische onzekerheid voor lief genomen om lekker over de Ermelosche Heide te zwerven.

Om met een verrekijker van rond de eerste wereldoorlog een vogel überhaupt in beeld te krijgen, valt niet mee. Al bij de eerste poging werd duidelijk dat je al heel blij mag zijn als je hem op tijd met je kijker hebt gevonden, laat staan dat je ook nog kunt scherpstellen. Ik snap nu wat beter waarom men vroeger wel eens een vogeltje opjog om nog eens beter te kunnen zien wat het was. En hoe geweldig en efficiënt is het voor een vogelaar dat ze fluiten en allerlei mooie geluiden maken. Zo worden kijkers minder essentieel en worden geluiden en met het blote oog waarneembare kenmerken, juist veel belangrijker. Toch konden we nog drie boomleeuweriken op naam brengen met hun bolle lijfjes en korte staartjes. We hoorden hun zachte lokroep en volgens Thijssse klinkt dat als "madelief".

Ook hoorden we nog een buizerd. Volgens de oude boeken was dit in 1913 nog een zeer zeldzame broedvogel, maar is het nu met meer dan 10.000 broedparen de meest algemene roofvogel van Nederland. Hoe anders verging het de veldleeuwerik die we hoorden zingen. Volgens Thijssse "ziet de toekomst er voor hen niet duister uit, ondanks dat ze massaal worden gevangen voor kooivogels en om 't wildbraad". Helaas is zijn aantal nu niet meer dan een tiende van wat het toen was en is de vrolijke zanger zomaar op de rode lijst beland. Later op de wandeling bemerkten we een aantal gekraagde roodstaarten die luid ratelend in een bosje zaten. Aanvankelijk door ons niet herkend aan het geluid, maar gelukkig kwamen ze op een gegeven moment tevoorschijn en kregen we er zowaar een in de kijker, prachtig vogeltje!

Doordat ons optisch instrumentarium zo allerbelabberdst was richtten we ons als vanzelf wat meer naar de grond en zagen zo allerlei rupsen, vlindertjes en plantjes waaronder een groot aantal breedbladige orchideeën en vleugeltjesbloem. Rond 21.00 uur waren we weer bij de schaapskooi en zagen nog een aantal van Thijssse's lievelingetjes door de lucht scheren; "de staalblauwe vogeltjes met 't roodbruine voorhoofd, roodbruine keel en enorm lange buitenste staartpennen". Toen keerden we voldaan huiswaarts...

Nico Hoogteyling

Met fotografische plaatjes in de sfeer van toen! (foto's: Ati Vijge en Nico Hoogteyling)

Vogelexcursie Zwarte Water 15 juni 2013

Met zes vogelaars vertrokken we om acht uur naar Noord-West Overijssel om het boeiende gebied langs het Zwarte Water te gaan bezoeken. Het eerste gebied dat we bezochten was de uiterwaard bij Cellemuiden (Genemuiden), waar door de harde wind alleen wat aalscholvers bij de rivier te zien waren. Op een beschutte plas was een aantal mannetjes tafeleenden te zien. Langs de rivier was een aantal vissers actief die beweerden dat ze in deze omgeving af en toe een visotter(?) zagen rondzwemmen. Verder zagen we een zwarte roodstaart op paaltjes zitten, we hoorden ook grasmussen. Op het nabijgelegen industriecomplex en haven van Genemuiden werd druk gewerkt op zaterdag.

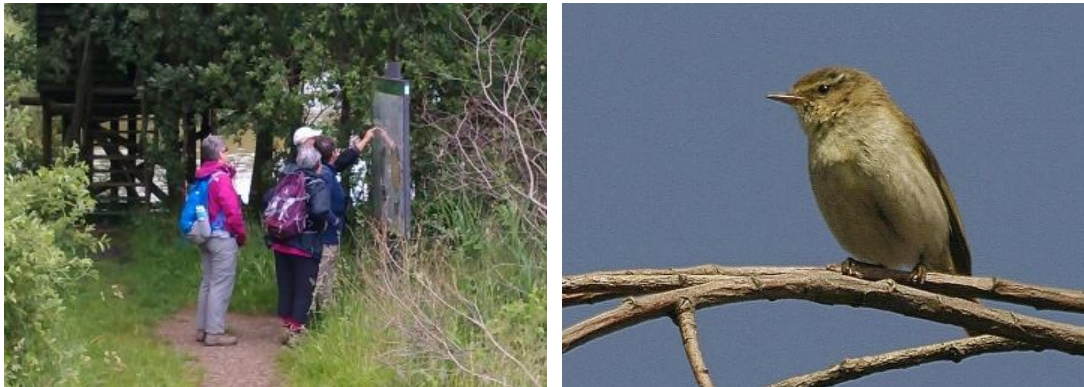
Een volgende stop langs het Zwarte Water leverde zicht op achttien broedvlotjes bewoond door zwarte sterns, die druk bezig waren met broeden en met het voeden van jongen. De plassen (wielen) langs de dijk leveren fraaie drassige natuurgebieden op, rijk aan moerasplanten. Ook

weidevogels waren nog te zien: scholeksters, kieviten, tureluurs, grutto's en wulpen. Via de brug bij Hasselt reden we verder naar Zwartsluis waar we tijdens een korte maar hevige regenbui onderdak hebben gezocht in een restaurant langs het Zwarte Water. Vervolgens ging de voettocht door de Olde Maten naar Zwartewatersklooster. Bij een kanaal spraken we een paar merkwaardige vissers die met sterke ferromagneten allerlei metalen voorwerpen aan het vangen waren. Oud ijzer als landbouwgereedschap, metalen kunstaasvisjes en zelf een oude tuinstoel werd opgehaald.

De Olde Maten is een slagenlandschap met smalle stroken weiland met aan weerszijden een bosstrook. Dit gebied is in de jaren 1830 - 1850 ontstaan door turfwinning. Veel soorten roofvogels waren boven het gebied goed te zien: drie boomvalken, buizerd, sperwer en bruine kiekendief. Ook veel kleine zangvogels als putter, tjiftjaf, fitis, bosrietzanger en ringmus hebben we gezien en gehoord. Bij het zeer oude gehucht Zwartewatersklooster hebben we nog gekeken naar enkele herstelde eendekooien (vroeger voor eendenvangst). Bij de terugtocht naar Zwartsluis hebben we daar de opvallend planten- en kikkervisrijke sloten gezien.

Een herhaling van dezelfde excursie als in begin mei 2008, een jaargetijde als de zangvogels en weidevogels duidelijk nog wat actiever zijn.

Hans Fondse

Ook vele kleine zangvogels zoals tjiftjaf..... (foto's Nico Hoogteyling en Harm Werners)

Inventarisatiedag Speulderveld en Ermelose Heide 8 juni 2013

Op zaterdag 8 juni organiseerde de KNNV afdeling Noordwest Veluwe voor haar eigen leden een grote inventarisatiedag. Met ruim 40 voornamelijk eigen KNNV-leden waren we de hele dag op de Ermelose Heide op zoek naar de daar voorkomende dieren en planten. Hoofddoel van deze inventarisatiedag was om met zoveel mogelijk eigen leden invulling te geven aan één van de peilers van deze vereniging te weten de natuurstudie. De organisatoren van deze dag waren, net als de vorig jaar gehouden inventarisatiedag, meer dan tevreden. De opkomst was overweldigend, de sfeer zat er goed in en met elkaar zijn heel wat plant- en diersoorten aan de waarnemingenlijst voor dit gebied toegevoegd.

Voor de vereniging en haar leden een nuttige en leerzame dag en voor de eigenaar/beheerder van het gebied - de gemeente Ermelo - veel nieuwe wetenswaardigheden. De dag startte al om 7.00 uur met een vogelexcursie op het Speulderveld en eindigde pas laat in de nacht met een zoektocht naar vleermuizen nabij het ven aan de rand van de Ermelose Heide. Gedurende de dag werd er ijverig gespeurd naar reptielen, amfibieën, kevers en vlinders, planten en alles wat er zoal groeit, kruipt en rondfladdert. Alles wat de KNNV'ers voor de voeten kwam werd onderzocht, op naam gebracht en digitaal verwerkt en daarmee toegevoegd aan het landelijk data systeem van flora en fauna. De schaapskooi op de Ermelose Heide vormde voor deze dag de uitvalsbasis.

Mede namens de medeorganisatoren van deze dag, wil ik alle deelnemers bedanken voor hun

aanwezigheid en hun enthousiasme.
Peter Pfaff

Er werd ijverig gespeurd naar....., op naam gebracht en digitaal verwerkt (foto's: Ati Vijge)

Excursie wilde plantentuin Putten 5 juni 2013

In het kader van het Jaarthema Natuur in de tuin gingen we op excursie in de tuin van Nico v.d. Kraats in Putten. De tuin is ongeveer 1000 vierkante meter groot en er groeien o.a. planten als parnassia, eenbes, beenbreek, dwergglas, betonie en heelkruid. Er waren veel belangstellende KNNV-ers die dat wel eens wilden zien en het weer werkte geweldig mee. Nico is een enthousiast verteller en kenner van inheemse planten. De tuin gaat geleidelijk over van een tuin met wilde planten naar een echte natuurtuin waar hij elk jaar kalk in strooit. De vijvers en moerasjes zijn ook interessant door het leven dat het aantrekt.

Als we later aan de thee en koffie zitten komt het gesprek op zevenblad en gaan adviezen ter bestrijding over tafel. Ook komt het zaaien en oogsten volgens de maankalender ter sprake, iets wat lang geleden nog vaak werd gedaan. De meningen waren verdeeld, en toen ik vertelde dat praten met planten ze beter doet groeien, zei Nico dat sommige mensen nogal 'nat' praten, dat zou misschien de oorzaak kunnen zijn. Nico is een nuchtere man die veel plezier beleeft aan zijn hobby, en hij heeft de vlinder cursus gevolgd om meer te weten over de vlinders die zijn tuin bezoeken. Wie weet kunnen we volgend jaar een 100-soorten-tel-dag in zijn tuin organiseren, het gaat vast lukken om er 100 te vinden in zijn natuurparadijs.

Ellen Smal

De vijvers en moerasjes zijn ook interessant..... (foto's Ellen Smal)

Verslag Vogelcursus april-mei 2013

In het kader van de Basiscursus vogelen, werd op zaterdag 27 april de eerste excursie gehouden bij de "Delta Schuitenbeek" voor de weide- en watervogels. De excursie stond onder leiding van Nico Hoogteyling en Ronald Vossebelt. Hoewel gewaarschuwd door Nico om toch vooral warme kleding aan te doen, was het bitter koud op de dijk bij de delta. Behalve de kou, was het weer ons

welgezind en werden we getrakteerd op een lekker zonnetje en prachtige luchten. De kou weerhield ons er niet van om vele van de op de lesavond behandelde weide- en watervogels te spotten en aan te tekenen. Ook vogels die niet behandeld waren, werden gespot zoals de pijlstaartend, de Indische gans, de rietzanger en de rietgors. Na ca. 2 uur, en dus blauw van de kou, hielden we het voor gezien. Een hele ervaring rijker en zeer zeker de moeite waard.

Op zaterdag 18 mei vond de tweede excursie plaats. Deze keer waren de bos- en heidevogels aan de beurt. De start was bij de schaapskooi in Ermelo. Ondanks het vroege uur (7 uur), was de opkomst behoorlijk hoog. Onder leiding van Nico Hoogteyling en Hans Fondse maakte we een mooie wandeling over de Ermelose heide en de daarbij behorende bosrand. Het was lekker droog weer.

Veel vogels zagen we niet, maar horen deden we ze des te meer. Nico en Hans moeten in de loop der jaren een speciaal gehoor ontwikkeld hebben, want om tussen al die geluiden de afzonderlijke vogels te herkennen is toch wel erg moeilijk. Voor de meeste deelnemers was het dan ook een hele nieuwe ervaring. Van de vele geluiden bleken de pimpel- en koolmees letterlijk de boventoon te voeren. Iedereen was het er over eens dat we voortaan anders naar geluiden in het bos luisteren.

Op woensdagavond 22 mei werd nog een reserve excursie gepland voor als het weer op de 18^e te slecht zou zijn. Deze excursie startte eveneens bij de schaapskooi maar dan om 8 uur s 'avonds. Nico leidde deze excursie en er waren 10 mensen aanwezig.

Al met al een geslaagde cursus.

Graag bedank ik dan ook de cursusleiders Nico Hoogteyling, Hans Fondse en Ronald Vossebelt voor hun deskundige leiding en uitleg.

Paul Matlung

Geslaagde excursies na de theorieavonden vsn de vogelcursus (foto's: Paul Matlung)

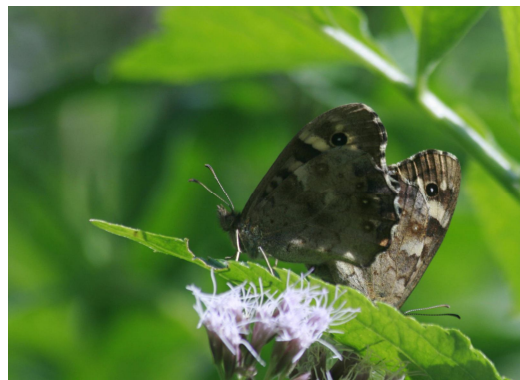
Verslag Vlindercursus april-mei 2013

De vlindercursus die onze KNNV-afdeling dit jaar verzorgde en waarbij Paul Matlung één en ander organiseerde was een succes. Harm Werners en Betty Dekker waren verantwoordelijk voor de inhoud van de cursus. Harm vertelde ons de ins en outs van het vlinderbestaan, daarbij vanuit de coulissen aangevuld door Betty's commentaar. Wat weten die twee veel over die mooie insecten. Het verhaal dat ik echt wonderbaarlijk vond was de interactie tussen het gentiaanblauwtje en een soort mier en de gentiaan. Wat een gedoe om het nageslacht veilig te stellen. Doe maar eens navraag bij Betty en Harm. En het feit dat er bij een net uit de pop gekropen vlinder eerst nog iets aan elkaar geritst moest worden voor het geval ging vliegen vond ik ook fascinerend. Wie heeft dat voor het eerst gezien en beschreven? Wat een waarnemingsvermogen. Fantastisch.

Dat was ook de excursie die we maakten in de polder bij de Kievitslanden. Bijna alle cursisten waren erbij; de zon scheen en er woei een aardig windje, maar onze excursieleiders wisten dat er

in de polder verschillende beschutte plekjes te vinden zijn. Het gebied staat vol met look-zonder-look en brandnetels en de wilde kers en wilde sering bloeiden vol overtuiging. We zagen veel mannetjes oranjetip, en kleine geaderde witjes. Naar de vrouwtjes werd ook door ons uitgekeken, maar die waren nog niet massaal aanwezig. Harm legde uit dat er verschillende strategieën zijn om een vrouwtje te vinden: oranjetipjes patrouilleren in hun territorium, het bonte zandoogje blijft ergens zitten wachten tot er een vrouwtje voorbijkomt. De laatste lijkt mij het verstandigst, want als je zo'n vrouwtje ziet wil je energie genoeg over hebben om te paren. Wij zagen dan ook een paartje zandoogjes zitten, dat nu op heel veel foto's staat, net als de rupsen van de kleine vos die op een brandnetel werden gevonden. Mijn lijstje van gevonden vlinders, dat waarschijnlijk niet echt helemaal klopt omdat we soms misschien dubbel telden: de winnaar is oranjetipje (11), direct gevolgd door klein geaderd witje (10), en dan waren er nog drie bonte zandoogjes, twee citroenvlinders en twee landkaartjes. Met als afsluiter op de parkeerplaats nog een dagpauwoog. Harm stelde dat genieten van de natuur bij de KNNV voorop staat. Dat was gisteren zeker het geval.

Ellen Smal

Beschutte plekjes met onder andere een paartje bonte zandoogjes (foto's: Betty Dekker en Harm Werners)

Excursie landgoed Tongeren 23 mei 2013

Donderdagavond 23 mei maakten we onder leiding van Peter Pfaff een plantenexcursie naar het landgoed Tongeren. Het doel van de excursie was het vinden van de zevenster die we vorig jaar in Bruggelen niet gevonden hadden. We liepen met 10 deelnemers vanaf de parkeerplaats vlakbij het schooltje het landgoed in en direct al vonden we de zevensterren bloeiend in een houtwal. Peter herinnerde zich deze plek nog uit de tijd dat hij lid was van de KNNV-afdeling Epe-Heerde, jaren geleden. Hij dacht dat er nu wel minder exemplaren stonden als toen. We vervolgden onze excursie over het natte heidegebied van Tongeren en wat is het hier mooi, werkelijk prachtig! Zo'n voorjaarsavond met de ondergaande zon, de schaduwen van bomen in het water en mooie wolkenpartijen er boven. Er groeit veenpluis en zonnedauw in de drassige grond en het landschap is licht geaccidenteerd. De fotografen onder ons gingen letterlijk uit hun dak en deden hun best om dit alles zo goed mogelijk vast te leggen. Naast gewone heide, kwam ook kraaiheide voor, dat net als de zevenster een noordelijke soort is. Het was niet alleen een mooie en interessante excursie, maar ook gezellig, zo met een groep natuurliefhebbers bij elkaar. Eigenlijk begreep ik van mezelf niet, waarom ik niet elke avond zo'n mooie wandeling maakte. Maar gek, dat komt er dan niet van. Gelukkig is er dan de KNNV die dit stimuleert. Peter bedankt voor deze prachtige avond.

Anne-Marie Fondse

.....en direct al vonden we de zevensterren bloeiend.....(foto's Anne-Marie Fondse)

Excursie Vreugderijkerwaard 27 april 2013

Op zaterdagmorgen gingen wij met 9 mensen naar Zwolle. De Vreugderijkerwaard alwaar Jur Furda van de afdeling Zwolle ons stond op te wachten. Het was behoorlijk fris vooral toen we op de dijk liepen, maar het uitzicht was magnifiek. De ene kant de skyline van Zwolle en de andere kant het prachtige rivierenlandschap. Men is in dat gebied bezig met een project www.ruimtevoorderivier.nl. Nu hadden wij nog droge voeten, maar in de toekomst staat het gebied onder water.

Omdat je op de dijk loopt heb je goed overzicht over het gebied. We zagen de gele kwikstaart, voor velen de eerste keer dit seizoen. Daarnaast nog veel kluten, zwarte stern, visdiefjes, grutto's en nog veel meer.

Ook hebben we het "Engels werk" bezocht. Langs het wandelpad zagen we de kievitsbloem, alleen maar op die plek. Op weg naar de vogelkijkhut passeerden we een grote beverbunker, maar zagen onderweg geen afgeknabbelde bomen. Vreemd! Er bloeiden veel pinksterbloemen. Je vraagt je dan af zou ik het oranjetipje zien, en je speurt en speurt en zo ja: Gespot! Het oranjetipje! Zo ontardt een vogelexcursie in een planten- en vlinderexcursie. Het was een prachtige/ mooie morgen en met mensen uit die omgeving kom je op de mooiste plekjes.

Het was behoorlijk fris.....en kievitsbloemen (foto's Dick Dooyewaard)

Excursie van gezamenlijke natuurverenigingen 13 april 2013

Eigenlijk wist ik niet helemaal hoe het zou gaan lopen. Een gezamenlijke excursie van 4 verschillende verenigingen maar, hoeveel deelnemers we konden verwachten, welke specialisten er mee zouden lopen, wat voor sfeer er zou hangen, het was allemaal gissen.

En zo kwamen we bijna als eerste aan bij de parkeerplaats van kasteel De Essenburg. Al heel snel kwamen er meerdere auto's aan en uiteindelijk groeide de groep deelnemers tot 41! De activiteit was voorbereid door Benno v.d. Hoek en Nico Hoogteyling, als zijnde vogelaars, die de hulp hadden ingeroepen van Betty Dekker en Annemarie Fondse voor het insecten- en plantendeel.

Helaas mocht Annemarie het uiteindelijk zelf niet meemaken, omdat zij werd geveeld door een fikse griep. Na een kort welkom en een inleiding werd de groep in drieën gesplitst en trokken we de Hierdense Poort in. De vogelaars vertrokken via het landgoed naar de Beekweg met als doel de Veluwemeerkust, en onder leiding van Betty ging een wandeling over de Wijtgraaf via de Waterweg naar de Bloemkampen.

Uiteindelijk groeide de groep deelnemers.....en dotterbloem (foto's: Ati Vijge)

Nico: ik was dus met de vogelaars op pad en kan niet anders zeggen dan dat er veel te horen en te zien was. In het bos schrokken we op door twee houtsnippen die er met veel geraas vandoor gingen, prachtige, forse vogels met dolken van snavels. We werden verrast door groepen kramsvogels en enorme hoeveelheden koperwieken die zich verzamelden voor de grote terugreis. We zagen op de Beekweg een overtrekkende blauwe kiekendief en hoorden de eerste fitis en zwartkop. Ook een boompieper liet zich horen bij het Kievitsweiland. Toen we het essenhakhoutbos 'de bloemkampen' uit kwamen, hoorden we de regenwulp en later ook de wulp. Op het pad naar de kust zagen we mooie roodborsttapuiten, graspiepers en een aantal boerenzwaluwen. Op zo'n moment weet je het, de Lente is niet meer te stuiten. In een prima stemming liepen we terug.

Betty: met een klein groepje geïnteresseerden voor plantjes en insecten gingen wij goedgehumt op pad langs kasteel de Essenburgh en Hierdense beek. Helaas moesten we onze plantenexcursieleider dus missen, maar er was voldoende plantenkennis aanwezig binnen onze gelederen. Zo stuitte we nog op de nodige paddenstoelsoorten, waaronder een verschrompelde gekraagde aardster. Heel bijzonder was de kogelhoutskoolzwam in de Bloemkampen. Doordat er nog zo weinig plantjes in bloei waren vielen de paddenstoelen ons waarschijnlijk des te meer op. Maar toch bloeiden er al wel wat planten zoals speenkruid, een enkele dotterbloem, de bosanemonen en hondsdraf. Heel bijzonder was de Kievitsbloem in knop nabij het Grote Weiland.

Zo zong de fitis al volop(foto's: Benno van de Hoek - Vogelbeschermingswacht en Tjalling van der Meer)

Doordat de natuur zo achterop is geraakt door de koude periode, waren er nog nauwelijks insecten aanwezig. Een aardhommel, een schaatsenrijder op een slootje en de oranje aaskever waren de enige vertegenwoordigers van deze grote groep tijdens de excursie. Des te verrassender waren de reeën die we aantreffen in de Hierdense Poort; een bokje met drie dames. Ook stooft er nog een haas weg. En hoewel we geen doorgewinterde vogelaars waren, merkten we de vogels toch op. Zo zong de tjiftjaf al volop en meenden we een grote groep spreeuwen te horen. De echte vogelaars wisten het natuurlijk beter; het was een grote groep koperwieken met kramsvogels, die zich verzamelden om ons land te gaan verlaten.

Bij het leeuweriksweiland sloten de vogelaars zich weer aan bij de plantengroep. Hier sloot Gert van Veldhuizen de ochtend af en bedankte organisatoren en deelnemers voor de leuke ochtend. Daarna volgde op het terras van restaurant de Essenburgh een *Après Botanique*, de werkelijke afsluiting, met uitstekend appelgebak, en heerlijke (maar veel te kleine) kopjes koffie, want na 6 km zeulen lust je wel wat!

Al met al zeer de moeite waard om samen met andere natuurverenigingen op stap te gaan en elkaars kennis te delen. Volgend jaar weer?

Betty Dekker en Nico Hoogteyling

De laatste jubileumactiviteit: excursie rond de IJssel 6 april 2013

Hans Grotenhuis begeleidde ons de hele dag met verhalen over het gebied waar we de excursie hielden. Hij weet ook veel van planten af; hij wijst ons o.a. op het schaafstro, een familielid van lidsteng en paardenstaart, en dat deze plant hier groeit wijst op kwel, een kwel-indicator noemt Hans het. Op het kaartje dat Hans uitdeelt zien we dat we bij Fortmond gaan wandelen, en in de Duursche Waarden. We lunchen bij de oude steenfabriek waar nog vleermuizen in zitten, met uitzicht op de IJssel. Bij hoogwater kan het vee hier veilig op het droge blijven. Na de lunch wandelen we nog door het bos op het rivierduin.

We lunchten bij een oude steenfabriek met uitzicht op de IJssel (foto's: Ria Thijs)

Het is berenkoud als we met een twintigtal KNNV-ers vertrekken, maar er zijn toch lenteboden zoals een kraai die met nestmateriaal in zijn bek de kerktoren van Veessen invliegt, een drietal Paashazen, lammetjes, een kleine Vos, en bloeiend speenkruid. Tjalling vindt nog een ganzenei. En later op de dag laat de zon zich ook nog zien. Tjalling ziet in de gauwigheid een paartje nonnetjes vliegen, hoe doet-ie dat toch, ik zie nauwelijks dat er iets vliegt. Op een nog kale struik zien we dooiermos, als je dat door een loep bekijkt lijkt het wel wat op eidooiers in een koekenpan. Hans wijst ons op kleigaten, waar de klei van werd afgetiggeld, vandaar dat het ook wel tiggelgaten werd genoemd. Even verderop laat hij zien hoe het rivierzand verstuift omdat er geen steentjes inzitten. We zien een steenuilenkast, met vlak daaronder een holte in de boom waar ringmussen in nestelen. In het broek-bos werden nog twee reeën gespot, en we zagen ook een bruine kiekendief. De vogels waren nadrukkelijk aanwezig, behalve de ganzen waren de boomklever en de winterkoning vaak te horen. Ook zagen we nog grote zaagbekken. Op mij maakten de knotwilgen

veel indruk, er waren prachtige oude exemplaren bij.

We eindigden de excursie in het infocentrum I Jssel-dal, daar was gelukkig een restaurant want er waren aardig wat kelen die nodig gesmeerd moesten worden. Een goed einde van een geslaagde dag, met dank aan Hans Grotenhuis en de jubileumcommissie.

Ellen Smal

Even verderop laat hij zien hoe rivierzand verstuijft omdat.....en dooiermos (foto's: Ria Thijs en Ellen van der Meer)

Botanische tuinen "Belmonte" en de "De Dreijen" in Wageningen 28 maart 2013

Donderdag 28 maart trotseerden 13 deelnemers de kou om te genieten van bijzondere bomen en struiken in de botanische tuinen "Belmonte" en "De Dreijen" in Wageningen. Dat het echt nog geen lente was, bleek maar temeer uit de sneeuwvlokjes die af en toe neerwarrelden. De hele tuin bood nog een winterse aanblik. Maar de bijzondere stammen en silhouetten van de diverse inheemse en uitheemse bomen lieten zich goed bekijken en fotograferen. De eerste tuin was "Belmonte", wat mooie berg betekent. Ooit was dit een landgoed van een adellijke familie. Nadat het in de Tweede Wereldoorlog verwoest was, werd het in 1951 door de Landbouwuniversiteit van Wageningen aangekocht voor studiedoeleinden. We vinden hier sierkersen, rhododendrons, magnolia's en vele soorten malus. In de kruinen van de sierappels groeit de mistletoe. Wanneer we langs de bergrand lopen genieten we van prachtige vergezichten over de Nederrijn. Aan de overkant ligt de Betuwe met een karakteristieke aanblik van boerderijen en een veerhuis. Via een klein veengebiedje lopen we terug naar de uitgang, waar we onderweg nog prachtig een koppel goudvinken zien. Inmiddels willen we wat opwarmen met koffie en soep. In Wageningen zelf vinden we een leuk tentje met een glazen dak. We nemen boven pal onder dit dak plaats aan een lange tafel en kunnen gezellig kletsen en wat eten. Weer warm geworden gaan we naar "De Dreijen". Hier staan naast loofbomen ook veel coniferen. We zien prachtige ceders. Het is hier meer een tuin dan een park. Er bloeien narcissen en blauwe scilla's. Linnaeus kijkt tevreden over de tuin. Voor de plantensystematiek is hij de grondlegger en om systematiek gaat het in de plantenwetenschap. We vinden het nu allemaal al prachtig en stellen ons voor hoe het in een ander seizoen zal zijn. Misschien moeten we dat ook nog eens met eigen ogen gaan zien.

Anne-Marie Fondse

Linnaeus kijkt tevreden over de tuin (foto's Anne-Marie Fondse en Ria Thijs)

Excursie Harderbroek en Strandgaperplas 17 maart 2013

Op de vroege zondagmorgen om negen uur vertrokken we met 8 vogelaars (50% dames, 50% heren) naar het fraaie vogelgebied van het Harderbroek. Hoewel het nog voor maart behoorlijk koud was (2 graden Celsius) was aan de vogelgeluiden de komst van het voorjaar al goed te horen. Direct al zagen we erg goed in een flauw zonnetje een fraaie roodborsttapuit op een paaltje. Ook was de zang van zanglijsters in het bosgebied overal te horen. Op het pad naar de vogelhut hoorden we duidelijk het geluid van baardmannetjes, die we helaas niet te zien kregen. Vanuit de hut waren op de plas grote groepen eenden te zien. Wilde eenden, krakeenden, tafeleenden, kuifeenden, slobeenden, pijlstaarten, wintertalingen en nonnetjes waren massaal aanwezig. Doordat de waterstand erg hoog was bleef er weinig slibgebied over voor steltlopers die we dan ook niet gezien hebben. Op de terugweg zagen we duidelijk de "ravage" die aangericht was door bevers. Duidelijk was ook te zien dat deze dieren takken probeerden mee te nemen door een duiker onder de snelweg. Aan de vele takken was te zien dat dit niet altijd gelukte. Na het Harderbroek wilden we de excursie vervolgen naar de Kapiteinshut, die we niet konden bereiken omdat de voetbrug vanaf de Strandgaperweg tijdelijk (?) weg was. Daarom gingen we wat verder naar de Strandgaperplas, waar altijd veel te zien is. Boven de Kievitslanden draaiden twee (goed herkenbare) ruigpootbuizerden rond. We verbaasden ons erover dat nergens kiekendieven te zien waren. Ook waren op de weilanden wat Kieviten te zien en hoorden we verder weg het geluid van goudplevieren. Op de plas een zelfde bevolking met eenden als op de plas van het Harderbroek. Met verbazing keken we allen wel naar de grote natuurontwikkelingswerken die hier verricht worden. Waar al deze activiteit naartoe moet leiden was ons nog niet helemaal duidelijk. Hopelijk tot een verrijking van de natuur hier in de Flevopolder. Om ongeveer twaalf uur beëindigden wij wat onderkoeld deze succesvolle vogelexcursie.

Hans Fondse

Grote groepen eenden waaronder pijlstaarten (foto's Dick Dooyewaard)

Excursie Ermelosche heide 9 maart 2013

Op deze druilerige ochtend lopen 6 gemotiveerde mensen vanaf de schaapskooi over de Ermelose Heide, op zoek naar de klapekster dus. Lex heet ons welkom en vertelt dat hij nog vrij recent een exemplaar heeft waargenomen. Dankzij m'n pet met grote klep blijft mijn bril redelijk droog en dat is wel zo handig om de boomtopjes af te kunnen speuren naar deze behoorlijk wrede rover. Een schepsel dat jagen en het aanleggen van voedselreserves tot zijn passie heeft verheven. Zijn voedsel bestaat veelal uit (mest)kevers, hagedissen en muizen. Hij is echter ook niets te beroerd om zangvogels uit de lucht te plukken.

Ook in ons midden is nieuw lid van de afdeling, Paul van der Poel. Hij blijkt gespecialiseerd te zijn in klapeksters en doet veel onderzoek naar deze beestjes en hun prooien. Hij vertelt ons veel leuke wetenswaardigheden. Het blijkt overigens nog niet vanzelfsprekend dat we er ook echt één zullen zien. Al lopend, zoekend en luisterend naar verhalen over de voedselgewoonten van de klapekster, zakt mijn sympathie voor dit deftige vogeltje naar een behoorlijk laag niveau. Na een tijdje wijst Paul ons op een prooidiertje dat aan een takje zit gespietst, het blijkt een levendbarende hagedis te zijn. Niet alleen wijst dit natuurlijk onweerlegbaar op de aanwezigheid van een klapekster, maar ook is dit voor 'Lex de reptielenman' een nieuwe soort op de Ermelose Heide! Altijd handig die klapeksters.

We zijn inmiddels behoorlijk nat en beginnen aan de laatste 500 meter, maar de stemming zit er goed in. Die wordt nog beter als we plotseling vlak achter ons een bezette boomtop zien. En daar zit hij, de wrede ongenaakbare rover, de moordenaar, de prachtige zwartgrijze klapekster! We kunnen hem goed bekijken. Na een tijdje duikt hij naar de grond en verhuist naar een volgende boomtop, zo zal het vandaag nog vele malen gaan. Ook wij gaan dan maar weer eens verder. Opvallend waren tijdens de tocht de veldleeuweriken die ondanks de regen al uitbundig zongen. Ook vloog er een zwarte specht aan ons voorbij.

Het was een prachtige wandeling met meer resultaten dan we, gezien het slechte weer, hadden durven hopen. Lex (en Paul) bedankt voor de mooie wandeling.

Nico Hoogteijling

.....dat aan een takje zit gespietst, het blijkt een levendbarende hagedis te zijn (foto's Ati Vijge)

Excursie Gewest IJsselstreek in de Noordwaard (Brabantse Biesbos) 2 maart 2013

De 24 deelnemers, waarvan 12 deelnemers van onze afdeling, aan deze gewestelijke excursie werden om 10.00 uur verwelkomd door een ijsvogel op de parkeerplaats bij het Biesbosmuseum in de buurt Werkendam, niet echt maar op een enorm reclamebord. Dit gedeelte van de Biesbosch heeft, inclusief het buitendijks gedeelte, een oppervlakte van 4.450 hectare. In de

rivierengebieden in Nederland vinden momenteel op grote schaal werkzaamheden plaats in het kader van "Ruimte voor de Rivier". Dat was ook hier goed te zien. De Noordwaard wordt momenteel ontpolderd zodat de weilanden in tijden van hoog water "doorstroombaar". Dijken worden gedeeltelijk afgegraven waardoor doorstroomopeningen worden gecreëerd. De aanzienlijke waterstanddaling van 30 centimeter die hierdoor wordt bereikt werkt door tot aan de Boven Merwede bij Gorinchem. Het water uit dit gebied wordt vervolgens via het Hollands Diep naar zee afgevoerd.

.....de programmatoelichting voor de dag..... en zicht op de Nieuwe Merwede (foto's: Ellen van der Meer)

De eerste stop na de programmatoelichting voor de dag aan de hand van een kaartje van het gebied door Hans Grotenhuis, was een wandeling in de omgeving van een drinkwaterbassin. Dichtbij dit bassin was een nonnetjespaar fraai van dichtbij te bewonderen. In het bassin brilduikers en dodaarsjes. In de top van een boom was een bonte grote specht in de weer en onderaan de dijk liepen zes reeën. In het water achter het griendbos opnieuw brilduikers. De volgende stop was een bezoek aan de vogelhut nabij de Spieringsluis. Ondanks dat het toch nog behoorlijk koud was hadden de hier baltsende futen daar geen boodschap aan. Hier verder verschillende soorten eenden zoals smient, kuif- en tafeleend. Een havenrestaurantje bij de Spieringsluis was een welkome gelegenheid om met een kopje soep even op te warmen. Bij het restaurantje lag een zalmschouw op het droge, een historisch vissersbootje waarmee in de glorie tijd van de riviervisserij, die tot halverwege de 20e eeuw heeft geduurd, op zalm werd gevist in het stroomgebied van onze grote rivieren. Bij de sluis kruiste een ijsvogel ons pad. Het volgende punt was een wandeling door een griendbos langs de Nieuwe Merwede. Hier hadden bevers een enorme burcht gebouwd. Verder waren er behoorlijke knaagsporen aanwezig. Omgeknaagde bomen worden door bevers van de bast ontdaan. Bij het ontbreken van bladeren aan de bomen wordt zo in de winterperiode in het levensonderhoud voorzien.

Langs het griendpad hadden bevers een enorme burcht (rechts) gebouwd (foto's: Ellen van der Meer)

Een groepje dat vooruit liep had geluk met een roerdompwaarneming. Hierna werd langs een kreek gewandeld met in de buurt een aalscholverkolonie. Broedvlekken waren alweer duidelijk zichtbaar. Een vos had, aan de grote zandhoop te zien, een enorm hol in de dijk gegraven. Er werd voor de derde keer geluisterd naar de cetti's zanger, een vogelsoort die de laatste jaren steeds meer wordt gesignaleerd in ons land en wel in het bijzonder in de Biesbosch. Het bleef bij luisteren want de soort, die op een winterkoning in het groot lijkt, leidt een verborgen bestaan en is dus niet gemakkelijk te zien.

Aan de overzijde van deze kreek staan wonderlijk genoeg coniferen in het landschap, een plek waar vroeger een boerderij heeft gestaan. De laatste stop bij de ondiepte hier leverde vele soorten op zoals pijlstaart, bergeend, wintertaling, wilde eend en bonte strandloper. Een grote groep grutto's kondigde het naderende voorjaar aan en tenslotte zorgde een overvliegende zeearend voor een mooie finale van deze excursie. Door Martijn Deinum van de afdeling Apeldoorn werd nog een vogellijst nagestuurd met totaal waargenomen 61 soorten.

Deze excursie was de door slecht weer uitgestelde excursie van 3 november 2012. De volgende gewestelijke excursie zal worden gehouden op 12 november met als doel Schiermonnikoog.

Tjalling van der Meer

Ledenvergadering van de afdeling 23 februari 2013

Op deze koude wintermorgen werden we warm verwelkomd in de gezellige ruimte, die nog het meest had van een grote serre, van mevrouw R. Langedijk in Putten. De locatie was goed verstopt maar het bestuur had voor KNNV-vlaggen en bewegwijzering gezorgd, dus de meeste mensen kwamen op tijd aan. Er waren bijna 40 leden aanwezig, waaronder enkele nieuwkomers, die de moeite hadden genomen om de vergadering bij te wonen. Tijdens het officiële gedeelte van de vergadering werden serieuze vragen gesteld naar aanleiding van de Jaarrekening 2012 en de Begroting 2013. Zo werd uitvoerig de mogelijkheid besproken om financiën voor de afdeling te verwerven in relatie met een Regeling Vrijwilligersvergoeding waarmee het bestuur een proef was gestart. Aan het einde van de discussie werd duidelijk dat een meerderheid van de aanwezige leden liever afzag van deze mogelijkheid waarna het bestuur de regeling introk en de proef beëindigde.

In een serre-achtige omgeving werd Ati Vijge hartelijk bedankt(foto's: Sieby Dooyewaard en Ellen Smal)

Ati Vijge werd door onze waarnemend voorzitter Nico Hoogteyling hartelijk bedankt voor haar jarenlange inzet voor het bestuur, en Ria Norg werd geïntroduceerd als nieuwe aanwinst. Ze heeft een aantal vergaderingen proefgedraaid en denkt haar draai wel gevonden te hebben. Nadat alle agendapunten naar tevredenheid waren afgehandeld en het bestuur was bedankt voor de inzet over het afgelopen boekjaar was het tijd voor een uitgebreide lunch. Er waren broodjes, soep en salades, verzorgd door enkele bestuursleden.

Daarna gingen we eens goed zitten voor de première van de KNNV-documentaire; filmbeelden die John Smal door het jaar heen heeft geschoten van diverse activiteiten van de vereniging. Ondanks het feit dat de ruimte onvoldoende kon worden verduisterd was wel te zien dat de KNNV-NW-Veluwe gevarieerde en gezellige activiteiten organiseert waarbij bijvoorbeeld educatie, natuurbeleving en inventarisatie aan de orde kwamen. Na afloop was er gezorgd voor een hapje en een drankje en was er de mogelijkheid deze unieke film aan te schaffen om er thuis nog eens van na te genieten. Al met al kunnen we tevreden terugkijken op een goed verlopen ledenvergadering waarbij duidelijk werd dat er veel leden zijn die de vereniging een warm hart toedragen.

Ellen Smal

Daarna gingen we eens goed zitten voor de première van de afdelingsfilm van John Smal (links) (foto: Ellen Smal)

Blik op Reuzengebergte en Donaudelta 19 februari 2013

Behalve de door het land verspreide 51 afdelingen van de KNNV kent de KNNV ook een aantal landelijke commissies en zelfs een eigen Uitgeverij (www.knnvuitgeverij.nl) waar onder andere verschillende bijzondere Crossbill-reisgidsen met ledenkorting verkrijgbaar zijn. Over reizen gesproken: landelijk kent de KNNV een Kampeercommissie en een Reiscommissie die jaarlijks ongeveer 15 kampeervakanties en 15 natuurritten organiseren waaraan ook deelgenomen wordt door leden van onze afdeling. De activiteiten worden georganiseerd in bijzondere natuurgebieden in Nederland maar vele ook in Europa en soms zelfs daar buiten. Het was dit jaar voor de derde keer dat onze afdeling in aanwezigheid van zo'n 35 leden een avond de "Blik op" organiseerde over deze activiteiten.

Marja en Volkert Bakker brachten verslag uit van hun kampeervakantie met de KNNV in het Reuzengebergte, eigenlijk niet meer dan een puist midden in Europa op de grens van Tsjechië en Polen en 55.000 hectare groot. Het gebergte werd al in 1904 aangewezen als natuurreservaat en heeft de Unescostatus. Behalve dat de plezierige sfeer in het "kamp" in beeld werd gebracht kwamen onder andere indrukwekkende rotsformaties voorbij waar je soms via niet meer dan een soort heel klein steegje tussendoor kon wandelen. Opmerkelijk waren beelden van de oorsprong van de Elbe die toch als brede rivier bekend staat, niet meer dan een soort waterput! De deelnemers aan een kampeervakantie van de KNNV voorzien geheel in een gelegenheidsbestuur: een voorzitter, iemand die de administratie verzorgt en een excursieregelaar die zorgt voor het aanbod van enkele excursies per dag naar bijzondere gebiedjes. Wandelingen van 5 tot 10 kilometer per dag door het berggebied waren geen uitzondering, maar wel een uitstekende gelegenheid om van elkaar te leren.

Heel anders was het verslag van Ellen en Tjalling van der Meer die aan een reis van de KNNV naar de Donaudelta in Roemenië deelnamen. De Donaudelta is met een oppervlakte van 3.446 km² de grootste Europese rivierdelta en heeft eveneens de Unescostatus. Het verblijf was op een hotelboot die werd voortgetrokken door een sleepbootje waarvan ook tijdens vogelrijke excursies gebruik werd gemaakt, naast kleine bootjes die de deelnemers door ondiepe wateren tot diep in het gebied brachten. Gelukkig waren er ook nog wat wandelingen, zoals onder andere in de omgeving van het authentieke dorpje Sfântu Gheorge aan de monding van de Donau in de Zwarte Zee. Waar vind je nog een pittoresk dorp met alleen maar zandwegen waar tijd niet telt! De organisatie van een KNNV-reis is heel anders. De reizen zijn volledig verzorgd met een reisleader uit eigen KNNV-kring. In deskundigheid in het gebied zelf wordt meestal voorzien door lokale gidsen die natuurlijk precies de interessante plekken weten. Een excursieregelaar in een KNNV-kamp zoekt dat vooraf allemaal zelf uit.

Meer weten over deze landelijke activiteiten van de KNNV: <http://www5.knnv.nl/reizen>. Hier zijn ook de kampeervakanties te vinden. Bovendien verslagen van reizen en kampeervakanties uit afgelopen jaren. Erg handig wanneer je privé een bepaalde streek bezoekt en daarover informatie zoekt.

Tjalling van der Meer

Wandelingen van 5 tot 10 kilometer enmet bootjes diep het gebied in (foto's: Volkert Bakker en Tjalling vd Meer)

Plantenexcursie landgoed Oostbroek in de Bilt 16 februari 2013

Het was een mooie rustige nawinterse dag, op het moment dat de meeste sneeuw inmiddels was gesmolten. We kwamen voor de sneeuwkllokjes. Daar aangekomen, konden we in het bezoekerscentrum onder het genot van een (zelf meegebrachte of gekochte) kop koffie luisteren naar de uitleg van Anne-Marie over de historie van het landgoed.

Voor mij een verrassing; voor anderen een weet; er bestaan meerdere soorten sneeuwkllokjes. Helaas bloeide hier op het landgoed alleen nog maar de cultivar; een mooi sneeuwkllokje met dubbele bloem, maar wel een onvruchtbaar soort. Na de uitleg hebben we een mooie route gelopen over het landgoed, genietend van de eerste knoppen. De els met paarse, de es met zwarte knoppen. Via het Knuppelpad, een verhoogd pad over een moerassig gedeelte, en langs een deel van de Kromme Oude Rijn, bereikten we de andere kant van het Landgoed.

En wat een soorten paddenstoelen! Gele en zwarte Trilzwam, oorzwam, doolhofzwam, peervormige stuifzwam, oesterzwam, tonderzwam, en de spekzwoerdzwam. Op dit landgoed staat tevens de grootste es van Nederland.

Hierna zijn we doorgereden naar Amelisseweerd. Ook hier werden we verrast door verschillende soorten paddenstoelen. En hier stonden al wel de (echte!) sneeuwkllokjes in grote getale en bijna in bloei. Tevens vind je op dit landgoed de oudste (omgevallen) beuk Methusalem, leeftijd 240 jaar.

Dit landgoed was een mooie aanvulling op Landgoed Oostbroek en tevens een mooi gebied om nog eens terug te komen. Er is hier nog veel meer te doen en te zien (zoals een bloemenpluktuin, een museum en het Ford Rijnauwen).

Een mooie excursie die smaakt naar meer.....

Petra Baljeu

We kwamen voor de sneeuwklokjes (foto's: Koos Hermans)

Sleedoornpage-eitjes zoeken 9 februari 2013

Na onheilstijdingen over sneeuw, gingen we zaterdag 9 februari toch nog met tien personen op zoek naar de eitjes van de sleedoornpage in Nunspeet. In Nunspeet was nog geen sneeuw gevallen, zodat de bast van bomen en struiken goed zichtbaar was. Ideaal dus om eitjes waar te nemen. Maar waar moet je ze zoeken? In Nunspeet maak je vooral kans op sleedoornpage-eitjes in woonwijken waar sleedoorns aangeplant zijn. En dat zijn er nog wel wat. Waarschijnlijk konden we maar een klein deel van alle aanplant bekijken, want alle takken afspeuren neemt de nodige tijd in beslag. Maar met tien paar ogen kom je al een heel eind.

Bij de eerste locatie was het meteen raak: maar liefst vier eitjes werden aangetroffen in en bij okseltakken van sleedoorns in een gemengde haagaanplant langs een voetpad. Bij volgende locaties, variërend van een hondenuitlaatveldje tot een groenstrook langs een fietspad werd niets meer aangetroffen. Maar bij onze laatste stroomtocht, waarbij iedereen inmiddels welriekend schoeisel aan zijn voeten had en lichtelijk verkleumd was, was het weer raak. Er werden drie eitjes van de sleedoornpage gevonden. Met een totaal van zeven eitjes waren wij al dik tevreden. Als je bedenkt hoe lastig het is om ze te vinden omdat ze zo klein zijn als een speldenknopje, is het niet onwaarschijnlijk dat er de nodige eitjes over het hoofd worden gezien. De sleedoornpage komt nog steeds voor in Nunspeet en heeft er verschillende populaties, dat is ook nu weer geconstateerd! En toen ging het sneeuwen.

Namens de Vlinderwerkgroep, Betty Dekker

.....omdat ze zo klein zijn als een speldenknopje..... (foto's: Betty Dekker)

Vogelexcursie Delta Schuitenbeek 2 februari 2013

De vogelexcursie van 2 februari was aangekondigd als wandeling over de Zuidpier van IJmuiden om zeevogels te gaan waarnemen. Deze pier wordt afgesloten vanaf windkracht 5 (vroeger 7) en het is hierdoor al weer de tweede keer dat deze excursie helaas niet kon doorgaan. Als

alternatief was een halve dagexcursie langs de Delta Schuitenbeek opgevoerd. Door de harde wind werd de lucht al snel schoongeblazen (dat is dan weer een voordeel) en werd het zicht op grote aantallen watervogels, die inmiddels met de mooiste verenkleiding zijn uitgerust, erg goed. Op het water van het Deltagebied waren grote aantallen smienten, wintertalingen, bergeenden, nonnetjes, enkele pijlstaarten en grote zaagbekken aanwezig. Buiten het begeleidingsdijkje zagen we een aantal brilduikers duikend in het diepere water. In de bomen zat nog een mannetje havik en een buizerd. Langs de rand een paar witgatjes en een eenzame tureluur. Op de weilanden nog geen weidevogels te zien, zelfs geen Kieviten, maar wel tientallen hazen waarvan de mannetjes duchtig aan het "rammelen" waren. Zeer grote aantallen brandganzen (naar schatting meer dan duizend) en wat kolganzen en grauwe ganzen bevolkten het grasland. We constateerden dat de aantallen vogels in onze omgeving van de Noord West Veluwe de laatste decennia bepaald niet zijn afgenomen. Een volgende keer hopen we maar dat een pierexcursie voor zeevogels wel kan doorgaan.

Hans Fondse

Op het water van het Deltagebied onder andere nonnetjes (foto's: Nico Hoogteijling en Tjalling van der Meer)

Landschapsbeheer landgoed Volenbeek en Norden 2 februari 2013

Na het verplaatsen van de werkdag door winterse omstandigheden van de week er voor gingen het deze zaterdag wel door. Al was er bij de deelnemers die zich deze ochtend hadden verzameld in Ermelo wel twijfel. Er was deze ochtend nog wel sneeuw gevallen en het was koud. Toch waren ze gekomen om deze ochtend de hei op Landgoed Volenbeek en Norden van opslag te ontdoen. Het landgoed ligt bij Putten aan weerszijden van de spoorlijn tussen Zwolle en Amersfoort. Het is 220 hectare groot. De helft is bos en hei en de andere helft is landbouwgebied. Het behoort tot de oudste landbouwgronden in de omgeving. Er werd hier al geboerd in de 11e eeuw. Hiervan getuigen nog de weilanden die 1 tot 1,5 meter boven de omgeving liggen. Eeuwenlang zijn deze bemest met stalmest waardoor ze steeds hoger kwamen te liggen, de zogenaamde essen. De hei die we deze ochtend gingen schoonmaken hebben we al eerder onder handen genomen en was op het eerste gezicht mooi schoon. Nu was het de bedoeling in een linie het heideveld over te lopen en alle opslag er uit te trekken, spitten of uit te steken. We waren met ongeveer twintig personen en ook de rentmeester van het landgoed heeft ons deze ochtend goed geholpen. Hij vertelde ons dat dit heideveld van ongeveer 1,5 hectare al eeuwen bestond en in Putten bekend stond als de kleine hei. De grote hei was de Groevenbeekse hei. Als de mensen vroeger gingen wandelen dan gingen ze vaak naar de kleine hei. Ongeveer 15 jaar geleden was deze hei totaal bebost en er is toen door de eigenaar van het landgoed actie ondernomen om de hei weer terug te laten komen. Met subsidie van provincie is dit dus gelukt. De hei is zelfs zo goed terug gekomen dat er vorig jaar hei is gemaaid en dit maaisel is in Appel bij Nijkerk gebruikt om via zaad daar hei terug te laten keren. Het is voor ons als werkgroep wel bijzonder om bij te dragen aan natuurontwikkeling en cultuurhistorie van dit gebied. Nadat we de hei helemaal overgelopen waren en alles wat voor onze voeten aan opslag hadden verwijderd was

er koffie. Tijdens de koffie was er een triest bericht dat ons lid Herman Wildebeest plotseling was overleden. Dit was een schok voor iedereen. Ook de vrouw van Henk Smit was overleden na een lang ziekbed. Enkele van ons zijn naar de begrafenis geweest. Verder zijn er twee leden ernstig ziek waarvan de afloop nog onzeker is. Het is goed om als groep hier bij stil te staan. Na de koffie had de rentmeester nog een mooie klus. Op de hoek van de hei langs de bosrand stonden twee prachtig oude bomen. Een oude eik en een schitterende oude beuk van wel honderd jaar oud. De onderste takken van deze beuk waren zo groot en zwaar dat ze op de grond lagen en daar hadden de takken weer geworteld. Heel bijzonder. Door de opslag waren deze bomen niet meer goed te zien van het wandelpad. Dus hebben wij alle opslag rond de bomen weg gehaald zodat deze prachtige bomen weer goed te zien zijn. Na een ochtend hard werken is er veel voldoening want het was een mooie klus en het weer was prachtig. De rentmeester heeft ons getrakteerd op een lekkere snack en was vol lof over ons als groep.

Michiel de Vries

Met ongeveer 20 personen op landgoed Volenbeek en Norden (foto's: Michiel de Vries)

Flevovogeltocht 12 januari 2013

Het was een mooie rustige winterse dag, met af en toe een waterig zonnetje. Dat beloofde al veel goeds voor de 12 excursiedeelnemers. De eerste stop was de Kapiteinshut. We waren al gewaarschuwd voor drassigheid, maar dat viel nog mee; onderweg kwamen we een paar leuke winterpaddenstoeltjes tegen, waaronder de rode kelkzwam, schitterend om te zien, en op meerdere plekken, judasoor en het fluweelpootje. De kapiteinshut bood al wat moois aan eendensoorten, en er zouden er nog meer volgen, zoals de stop op de Kievitslanden. Wintertaling, dodaars, smient, kuifeend, krooneend, kolganzen en grauwe ganzen, rietgors en op verschillende plekken langs de dijk de grote zilverreiger (ongeveer 12 stuks) . En zelfs een ijsvogeltje ontbrak niet! Tenminste, voor degene die hem in vogelvlucht zag.....

Op de Kop van 't End (voormalig havenhoofd Elburg) begon het wat te sneeuwen, maar dat mocht de pret niet drukken. Nonnetjes, vrouw en man, en een verdwaalde graspieper, met als aanvulling, knobbelzwanen, meerkoeten, blauwe Reiger buizerd en kieviten. De 4^e stop (Kamperbrug, Keteldijk) was een wat ander soort plek, vlak bij een sluis. Doordat het water hier wat dieper zou kunnen zijn (volgens Nico), zagen we hier onder andere grote zaagbekken, een brilduiker en zelfs een geelpootmeeuw. Tijd voor een warme stop!

Na een lekker bakje koffie en de noodzakelijk sanitaire verrichtingen reden we door naar de Kamperhoek. Hier bezochten we onder drassige omstandigheden de publieke vogelhut. We waren nu in een bossige omgeving en zagen dan ook soorten als boomklever, sijsje en staartmees. Ontdaan van zoveel mogelijk modder stapten we weer in de auto en reden naar de dijk van het

I Jsselmeer. Ook hier was het rustig. We hebben bij de Maximacentrale een korte wandeling langs de dijk gemaakt waarbij Volkert ons wat vertelde over watertemperaturen van het gespuide koelwater. Mocht het nog eens stevig gaan vriezen dan is het de moeite waard om nog eens terug te keren, want hier zal dan zeker een enorm ijswak ontstaan.

Al met al zeer de moeite waard dus, deze tocht.

Petra de Vries en Nico Hoogteyling

Op de Kop van 't End begon het wat te sneeuwen en grote zaagbek (foto's: Tjalling van der Meer)

Landschapsbeheer 5 januari 2013

De eerste werkdag van 2013 was gelijk op de eerste zaterdag van het nieuwe jaar. Van meer mensen gehoord waarom er twee activiteiten op een dag zijn gepland. Dit komt omdat we om de drie weken een ochtend landschapsbeheer doen. Maar zoals altijd hadden wij geen gebrek aan ervaren krachten. Met 22 personen sterk kwamen we aan bij de werklocatie in Huinen tussen Putten en Voorthuizen. Bij Roef Langendijk hadden we een mooie werklocatie gevonden. Hier hebben we in de verleden ook al een paar keer gewerkt. Roef heeft een groot stuk grond rond haar huis met weilanden en houtwallen. Nou zijn deze houtwallen slecht onderhouden en de struiken en bomen staan dicht op elkaar. Ook staan er veel vogelkers, maar dan niet de struiken die je in het bos ziet maar flinke bomen. Deze moesten omgezaagd worden. Maar niet alleen deze moesten eruit maar ook eiken en hazelaars moesten gedund worden. Kortom een flinke zaag en sleepklus. Gelukkig had Roef de bomen en struiken die er uit moesten met een mooi rood-wit lint gemerkt. Ook zijn we met een paar mensen vogelkers wezen trekken in de houtwal die al was uitgedund en waar nieuwe struiken ingeplant waren. Dit was een precies karweitje omdat moeilijk te zien is wat nou vogelkers is en wat niet. De makkelijkste manier om dit te weten is om van de vogelkers wat bast af te krabben en dan te ruiken. Vogelkers geeft namelijk een amandelachtige geur af. Dat is niet zo vreemd want de vogelkers en de amandel behoren tot de familie van de Prunus. Tot deze familie behoren ook de appel, de kers en de sleedoorn. We spreken hier wel over de Amerikaanse vogelkers want er is ook een Nederlandse vogelkers maar die is minder algemeen. We kregen ook nog hulp van twee vriendinnen van Roef, waarvan er een werkte op het landelijk bureau van de KNNV in Zeist. Ze vond het erg leuk om met een werkgroep van de KNNV mee te werken. Nadat iedereen wist wat er moest gebeuren zijn we aan de slag gegaan en binnen de kortste keer lagen de eerste bomen om. Iemand maakte de opmerking: het lijkt wel een kolonie mieren die door het bos trok. Tot Roef kwam met de koffie was het een drukte van belang en lag een groot gedeelte van de gemerkte bomen al om. Na de pauze gingen we in hetzelfde tempo door. Op een gegeven moment moesten de zagers tot stoppen worden gemaand want alle takken en hout moesten natuurlijk wel opgeruimd worden. Dit is natuurlijk wel gelukt. Na gedane arbeid is het goed rusten en dat werd dan ook gedaan bij Roef in de kas waar dit jaar ook de jaarvergadering wordt gehouden. Na een gluhwein ter ere van de verjaardag van John Schuurman was er heerlijke pompoensoep met warme broodjes en dat ging er wel in.

Michiel de Vries

Nieuwjaarswandeling 5 januari 2013

Ondanks het feit dat er twee activiteiten op één dag waren gepland, n.l. landschapsbeheer en de Nieuwjaarswandeling, waren er erg veel mensen, zo'n twee-en-twintig, komen opdagen om deze jaarlijkse traditie eens mee te maken. De bestemming was geheim, het startpunt bleek Oene te zijn. We liepen grotendeels over een klompenpad dat gelukkig redelijk begaanbaar bleek omdat het de afgelopen dagen droog was geweest. Harry Ottevanger had nieuwe laarzen aan met de Britse vlag er op, en John Smal rende de weg op en neer om de laatste filmbeelden te verzamelen voor de film over onze KNNV-activiteiten door het jaar heen. We liepen door het boerenland, een open gebied met veel weilanden en hier en daar een schilderachtige boerderij. Onderweg zagen we een paar hazen en drie reeën wegsprinten, en ook zilverreigers en een torenvalkje. Een Belgische knol en zijn Shetlandmaatje showden ons nog hun galoppeerkunstjes.

De koffiepauze hielden we in een immense schuur waarbij we belaagd werden door twee grote honden, niet iedereen was daar van gediend. Tijd om de overgebleven oliebollen van 2012 uit te delen, maar Ellen van der Meer had ook voor een andere versnapering gezorgd in de vorm van koek met dadels, banaan en kokos er in. Nog weer later hielden we lunchpauze bij de volgende gastvrije boer in een soort loods. De laatste kilometers hielden wij het voor gezien maar de meesten van ons liepen de hele tocht probleemloos uit. Annemarie was een van de diehards die dat stuk heeft mee gelopen, zij rondt dit verslag af.

Wat mij betreft: Ton van Peursem bedankt, en volgende keer weer een stukje bos meenemen bij de wandeling? Kijken of we dan ook nog sneeuw erbij kunnen verzorgen.

Ellen Smal

Een klompenpad dat gelukkig redelijk begaanbaar bleek..... (foto's: Tjalling van der Meer)

En zoals beloofd, ook van mijn hand nog een impressie met name over het laatste stuk. Dit laatste stuk bood niet echt een heel andere aanblik. Het klompenmakerspad rond Oene loopt voornamelijk door agrarisch cultuurland met mooie vergezichten. Hierin vielen de silhouetten van vrijstaande bomen zoals eik op. Het weer was somber en de temperatuur was, zoals de laatste weken steeds al, hoog zo rond de tien graden. Hierdoor stonden de paarse dovenetel en de hazelaar al volop in bloei. Op de website van het klompenmakerspad werd geklaagd over de slechte wegaanduiding. Door de perfecte voorbereiding van Ton en Carla liepen wij geen enkele keer verkeerd. Het was leuk om met de vele deelnemers bij te praten. De wandeling werd besloten in een leuk café midden in het dorp Oene. Het lag vlak bij de kerk en heet Dorpszicht. Er stond een biljart en de geweien aan de wand gaven blijk van de ligging tussen uiterwaarden en Veluwe. Met een kop koffie of een biertje werd een nieuw en veelbelovend KNNV jaar vol activiteiten ingeluid.

Anne-Marie Fondse

De koffiepauze hielden we in een immense schuur en bloeiende hazelaar (foto's: Tjalling van der Meer)